

HRVATSKI PLANINAR

GODIŠTE 94

ČASOPIS
HRVATSKOG
PLANINARSKOG
SAVEZA

RUJAN
2002
9

IZDAVAČ:

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
KOZARČEVA 22, 10000 ZAGREB
TEL./FAX. 01/48 24 142
TEL. 01/48 23 624
E-MAIL: HPS@ZG.TEL.HR
WWW: HPS.INET.HR

E-MAIL UREDNIŠTVA:

HRVATSKI.PLANINAR@VIP.HR
WWW: HPS.INET.HR/HP

UREDNIK:

ALAN ČAPLAR
SV. MATEJA 7, 10010 ZAGREB
TEL. 091/51 41 740
TEL./FAX. 01/66 88 512
E-MAIL: CAPLAR@VIP.HR

UREDNIČKI ODBOR:

DR. BORISLAV ALERAJ
DARKO BERLJAK
DR. SREČKO BOŽIČEVIĆ
VLADO BOŽIĆ
TOMISLAV ČANIĆ
MLADEN FLISS
ZDENKO KRISTIJAN
PROF. KRUNOSLAV MILAS
PROF. DR. ŽELJKO POLJAK

TISAK:

»EKOLOŠKI GLASNIK«
DONJA LOMNICA

Rujan 2002
April 2002

Broj 9
Number 9

Godište 94
Volume 94

S A D R Ž A J

Darko Berljak	Saga Dawa na planini Kailas	241
Branko Balaško	Suton na Škrlatici	248
Damir Bajs	Duž Velebita u devet dana	251
	Planine zapadne Bosne, foto: Ivica Fumić	256
Radovan Kečkemet	Polu stoljeća Vickovog stupa na Mosoru	258
	Pisma čitatelja	261
	In memoriam	262
	Alpinizam	263
	Zaštita prirode	264
	Tko je što u hrvatskom planinarstvu	265
	Vijesti	266
	Humor	272

Slika na naslovnici:

Uspon na Bačić kuk, foto: Ivo Činčić

- ČASOPIS izlazi u 10 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz, te za studeni i prosinac kao dvobroj). Prvi broj izašao je 1. lipnja 1898. kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1919. do 1921. i od 1945. do 1948., a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«.
- PRETPLATA za 2002. godinu je 120 kuna (za inozemstvo 32 eura). Pretplata se uplaćuje na žiro-račun izdavača 2360000-1101495742, pri čemu na uplatnici u rubrici »Poziv na broj« obavezno treba upisati svoj pretplatnički broj koji se nalazi na naljepnici uz adresu na omotu časopisa. Pretplata za inozemstvo (32 eura) uplaćuje se na račun SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236, na isti način.
- NOVI PRETPLATNICI, odnosno zainteresirani za pretplatu, trebaju se pismom, telefonom, faxom ili e-mailom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom ćemo im poslati uplatnicu i brojeve izašle od početka godine, a zatim će svaki mjesec na svoju adresu primati primjerak časopisa.
- SURADNJA: Prilozi se mogu slati poštom, na disketi ili putem e-maila. Krajnji rok za primitak priloga je 1. dan u prethodnom mjesecu (za dvobroje dva tjedna kasnije). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i obrade teksto-va, posebno za duže priloge. Prednost imaju prilozi popraćeni što boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili disketi). Snimke digitalnom kamerom treba poslati kakvi jesu, a skenirane slike treba pripremiti u rezoluciji od 300 dpi. Svi primljeni materijali se na zahtjev vraćaju autorima. Za detaljnije upute obratite se uredniku.

SAGA DAWA NA PLANINI KAILAS

Najveći visinski skup u povijesti

DARKO BERLJAK, Zagreb

Možete li zamisliti trideset tisuća ljudi kako cijelog jutra hodaju oko nekoliko tona teškog i na zemlju položenog velikog drvenog stupa na 4600 metara visine, a u podne ga okićenog tisućama raznobojnih molitvenih zastavica podignu u savršeno okomit položaj? Nakon toga svi zajedno u nepreglednoj koloni polaze na 54 km dug kružni put oko obližnje planine penjući se sve do visine 5700 metara nad morem. Pridodajte toj slici na mnogim mjestima snijeg i led, temperaturu zraka daleko ispod nule i oštar hladan vjetar koji neprestano stvara pješčane oluje, a njih nekoliko puta dnevno zamjenjuju snažne snježne mećave. Ako ste to nekako uspjeli zamisliti, pokušajte još i ovo: u toj masi od trideset tisuća ljudi možete vidjeti djecu rođenu prije nekoliko tjedana koju roditelji nose na leđima, ali i njihove pradjedove ili prabake, starije od osamdeset godina. Većina obilaznika na visini znatno iznad vrha Mont Blanca tih pedesetak kilometara prolazi brzim hodom za samo dvanaestak sati. Svi odreda odjeveni su vrlo slabo, možda svaki deseti ima neko pokrivalo na glavi, svaki stoti naočale protiv sun-

ca, a tek rijetki nose neke, najčešće poderane rukavice. Nitko nema naprtnjaču, putem se hrane kuglicama od pomiješanog maslaca i tsampe (vrsta brašna) koje nose u svojim džepovima, a umjesto vode ližu komade leda iz zamrznutih potočica ili gutaju grudice snijega. Umjesto čvrstih planinarskih cipela, na nogama su im nebrojeno mnogo puta krpane lake kožne čizmice ili najobičnije tenisice iz kojih vire goli prsti. Ne nose cepine, već se neki od njih na strminama pomažu drvenim štapom. Gotovo svi u rukama imaju brojanice ili vrte malene molitvene mlinove, mrm-ljajući mantre. Ali, svi - ama baš svi ti ljudi - na licima imaju beskrajan osmijeh, a u očima rijetko viđen odsjaj istinske sreće. I ne zaboravimo, najvažnije i obvezno u tom prizoru - osvjetljavajući im noću put po planini, s neba blješti velik pun Mjesec.

Dan je 26. svibnja 2002. godine i nalazim se daleko u zapadnom Tibetu. Nije mi potrebna bujna mašta i ništa od navedenog ne trebam zamišljati, jer sve je to zbilja. Uživo promatram svečanost Saga Dawa ispod svete planine Kailas.

Planina Kailas - »Središte Univerzuma«

foto: Darko Berljak

Himalaja s tibetske visoravni

foto: Darko Berljak

Posljedni put dogodila se prije 60 godina, a ponovit će se tek 2062. godine.

Nisam prvi puta na tom mjestu, ovdje sam već bio dva puta i za sobom imam 108 kilometara obištenih pješice oko Kailasa ili dva puna kruga. Pri tome sam vodio ukupno 28 ljudi od kojih većina nikada nije planinarila, a još manje bila na velikim visinama. Na posljednjem od tih putovanja prije tri godine, saznao sam da će se 2002. tu dogoditi nešto uistinu jedinstveno. Po tibetskom kalendaru to je Ta Lo ili godina Konja (taj kalendar ima 12 znakova životinja koje se izmjenjuju svake godine), ali s podznakom Vode (jedan od pet elemenata), a baš pod tim znamenima koji se ponavljaju svakih 60 godina, prije više od 2500 godina rodio se Buddha. Za dan njegovog rođenja, ali istovremeno njegovog prosvjetljenja i odlaska u paranirvanu smatra se dan punog Mjeseca u četvrtom mjesecu tibetskog lunarnog kalendara. Tibetanci taj dan nazivaju Saga Dawa, Buddhin Mjesec. Kada se sve to prevede na naš način računanja vremena, to je bio ovogodišnji 26. svibnja, a po tibetanskom vjerovanju sve tada učinjeno, dok na nebu sjaji pun Mjesec, ima 13 puta veću snagu. Moglo se očekivati kako će se tog dana na tom mjestu okupiti mnogo ljudi, jer rijetki od onih koje to zanima imaju šansu da dožive sljedeću Saga Dawu 2062. godine. Dakle, prilika koja se nije smjela propustiti.

Odlazak u taj dio svijeta oduvijek je vrlo složen, ali ovog puta prepreka je bilo više nego inače. Prva od njih bila je da se u jednom dijelu to putovanje preklapalo sa sudjelovanjem na ekspediciji »Dhaulagiri VII« u Nepal. Nema lena teškoća bila je i ta što je u Nepal već devet mjeseci na snazi izvanredno stanje, jer se u toj zemlji vode žestoke borbe između maoista i vladinih snaga, s tisućama mrtvih na svakoj strani, a dio puta prema Kailasu prolazi kroz Nepal. Za moje tibetske planove saznalo je tko zna kojim kanalima mnogo ljudi i od pedesetak koji su se javili, njih 28 nisam mogao odbiti i postali su sigurni putnici. Kada pribrojam sebe, trebalo nas je biti više nego što je bilo ljudi na oba prijašnja puta na Kailas. To prelazi uobičajne standarde koliko velika može biti jedna skupina za putovanje po Tibetu. Dvadesetdevet putnika, devet vozača - jer smo trebali najmanje sedam terenskih vozila (Toyota Landcruisera) i dva kamiona za gorivo i opremu, dva kineska pratitelja i dva nepalska kuhara - to je ukupno četrdeset i dvoje ljudi koji moraju vožnjom po bespuću savladati oko 3000 km i boraviti oko tri tjedna na najvećoj zaravni na svijetu, na visinama između 3700 i 5700 m, spavati većinom u šatorima i jesti hranu pripremljenu u vlastitoj kuhinji. Kako im sve to organizirati da budu zadovoljni, kada su se za taj put odlučili zbog raznih motiva. Neke zanima Tibet, neke budizam, neki samo vole putovati, neki su iskusni planinari ili čak i alpinisti s ostvarenim uspo-

nima na vrhove osamtisućnjaka, a neki nisu bili ni na Sljemeni, dok je bilo i onih koji su na taj put krenuli samo zato što su očekivali veliku pustolovinu. U skupini je bilo 18 hrvatskih i 11 slovenskih državljana, od toga 16 žena i 13 muškaraca. Najstariji sudionik imao je 67, a najmlađa sudionica 22 godine. Bilo je braće i sestara (čak i dvije blizanke), muževa sa suprugama, očeva s djecom, imućnih koji trošak tog puta nisu ni osjetili, pa do onih koji će to otplaćivati još godinama. Sa svima njima, od kojih većinu uopće nisam poznavao, morao sam postići najtežu zadaću u tim krajevima - biti točan, jer ako baš 26. svibnja ujutro nismo ispod Kailasa, cijeli put nema smisla.

No, kad su Kinezi u pitanju, od najtežeg ima još teže. Prošle godine kada sam sve potrebno za to putovanje dogovorio s mojim nepalskim i tibetskim prijateljima, počeo je rat u Afganistanu i kineske su vlasti u listopadu zatvorile za strance cijeli Zapadni Tibet. Talibani su ubrzo dobili prstima i Kinezi početkom godine samo što nisu skinuli zabranu, kada su se oko Kašmira po tko zna koji puta posvadili Indija i Pakistan. Dio Tibeta gdje je Kailas, graniči s Kašmirom i prolaza za strance i dalje nije bilo. Sve je govorilo da, ako želim vidjeti Saga Dawu, moram pričekati do svoje 112. godine, a to mi se činilo prilično neizvjesnim zbog čitavog niza razloga.

Međutim, sve što se kasnije događalo bilo je bolje čak i od najoptimističnijih predviđanja. Indijci i Pakistanci su se za trenutak smirili i Kinezi su početkom travnja skinuli zabranu za Zapadni Tibet. Nabavka avio-karata za taj dio svijeta, koja je uvijek problem, bila je posebno zadovoljstvo, ima ih u neizmjerim količinama i po neuobičajeno niskim cijenama, jer zbog Afganistana, Kašmira i najviše građanskog rata u Nepal nitko normalan već duže vrijeme ne leti u Kathmandu.

S ekspedicijom »Dhaulagiri VII« otputovao sam sredinom travnja u Nepal i na toj akciji HPS-a napravio sve što se od mene očekivalo. Sretna okolnost bila

je što sam uzeo preslike putovnica svih putnika za Kailas i s njima tjednima ranije od kineskih vlasti uspio ishoditi vize za Tibet i sve potrebne dozvole. U posljednji trenutak, jer netko se u Pekingu sjetio da je 250 krajnji broj dozvola za strance koji uživo ove godine smiju vidjeti Saga Dawu, a ostali će doći na red za 60 godina. Još u Kathmanduu, a posebice kasnije u Lhasi vidio sam vrlo uzrujane vodiče najpoznatijih svjetskih putničkih agencija i nekoliko ekipa poznatih TV-kuća koji nisu štedjeli novce kako bi dobili dozvole, no sve im je bilo uzalud.

Da ne bi bilo prejednostavno, zamislio sam da se naše putovanje u prvom dijelu ostvari u dvije odvojene skupine koje će se u točno određeno vrijeme sresti usred Tibeta. Prva od dvadeset putnika u kojoj sam bio i ja, zrakoplovom je iz Kathmandua odletjela u Lhasu, tamo neko vrijeme razgledavala znamenitosti i krenula sa cijelim voznim parkom 800 km preko južnog Tibeta prema Himalaji. U to vrijeme druga skupina još nije ni krenula iz Europe. Izračunao sam i pokušao unaprijed sve organizirati da se s rukama u džepovima njih devetoro 19. svibnja pojavi u mjestu Nyalamu donoseći iz Nepala hranu, kuhinju i svu opremu, a da dalje prema Kailasu nastavimo zajedno. Naše udruživanje bio je ključ opstanka za obje skupine. Mi smo imali vozila i dozvole, a oni namirnice i opremu.

Došli smo u Nyalam i sutradan nestrpljivo čekali naše prijatelje od kojih nije bilo ni traga.

Naš logor i vozni park ispod Kailasa

foto: Darko Berljak

Sljedećih dvadesetak sati bilo je dramatično, no tada se ipak pojavilo naše društvo. Zadržali su se nepredviđeno na kineskoj carini i time znatno poremetili moje planove. Zbog tog kašnjenja izgubiti ćemo jedan dan, čime se i prije polaska, potrošila jedina vremenska pričuva za slučaj nepredviđenih okolnosti na putu. Postojao je način da se to izbjegne, no bio je vrlo riskantan i opasan: odmah dalje, bez aklimatizacijskog zadržavanja pridošlih u 3700 metara visokom Nyalamu, sve do kraja sljedeće dionice - jezera Pegho Tso na visini od 4650 m. Na tako nešto u Tibetu, gotovo nitko se ne upušta, jer je lako vjerojatno da se zbog naglog dolaska na veliku visinu kod putnika pojave ozbiljne posljedice po zdravlje. Ipak, rizik je bio prihvatljiv zbog činjenice da sam naučio mnogo o Tibetu (to mi je bilo već deseto putovanje u tu zemlju), da su u ekipi bila tri liječnika, od njih dvojica s velikim himalajskim iskustvom, a imali smo kisik u bocama za medicinske svrhe i »gamow« vreću u kojoj smo za slučaj potrebe unesrećenom mogli stvoriti tlak jednak onom nekoliko tisuća metara nižem od mjesta gdje smo se nalazili.

Tu noć, naši neaklimatizirani prijatelji sigurno će dugo pamtit. Zbog kasnog polaska, do predviđenog logora došli smo po mraku. Većini putnika to je bio visinski rekord, a nekima i prvo noćenje u šatorima u životu. Vjetar je puhao čak i jače nego što zna na tibetskoj visoravni, noću

nas je zasulo i nekoliko kratkih snježnih mećava, a temperatura se kretala po debelom minusu. Cijelu noć po šatorima na sve strane u zboru se zapomagalo se »...boli me glava, joj nemam zrak« i sl., kašljalo, tu i tamo povraćalo i naši liječnici su nekolicini morali dati injekcije, a jedan putnik u nedostatku pametnijeg posla svako malo je javljao koliko mu pokazuje termometar u šatoru. Negdje pred zoru javio je da je -13°C , a onda se nasreću onesvijestio ili zaspao i prestao širiti paniku. Ujutro je bilo žalosno gledati razbijenu vojsku, no svi su više-manje stajali na nogama i nisu imali teže oblike visinske bolesti. Ali, provesti još jednu takvu noć nije dolazilo u obzir, jer neki od njih sigurno bi zamrzili i mene i Tibet za sva vremena. Dok su podhlađenim prstima spremali smrznute šatore, poslao sam naprijed najbrži džip da pokuša u 300 km udaljenom selu Saga pronaći neki krov nad glavom, pa makar to bila i najgora štala.

Istu taktiku upotrebljavali smo sljedeća tri dana i u nepreglednoj masi hodočasnika koja je jurila prema Kailasu imali smo sreće uvijek pronaći neki čvrst objekt u koji smo se uvukli s našim vrećama za spavanje. Nisam znao da u Tibetu postoji toliko kamiona koji su vozili desetine tisuća domaćeg stanovništva prema dalekoj svetoj planini. Koliko bi ih tek bilo, da Kinezi i njima nisu ograničili broj na 30.000 i na mnogim kontrolama na putu provjeravali imaju li uredne dozvole da mogu putovati po vlastitoj zemlji.

Početak podizanja Tarbochea

foto: Darko Berljak

Uživanju u spavanju u kućama ipak je došao kraj, jer smo 25. svibnja, dan prije Saga Dawe došli do Darchena ispod Kailasa. Još u Lhasi bio sam upozoren da ćemo morati kampirati u blizini tog sela s nekoliko kuća, a ne na dva sata pješice udaljenom Zlatnom pašnjaku gdje će se održati svečanost Saga Dawe. Ta livada ispod južne stijene Kailasa bila je rezervirana samo za budističke svećenike koji će voditi sutrašnji ritual. Kako smo se približavali Darchenu nisam mogao vje-

rovati svojim očima. Na velikoj ravnici od obzora do obzora već je bilo postavljeno, po mojoj procjeni, oko sedam tisuća šatora. Svako imalo pogodno mjesto za šator bilo je zauzeto. Slobodni su bili samo kamenjari s oštrim stijenama i korita obližnjih potoka. Smješilo nam se ono što je nemoguće u Tibetu: na najvećoj visoravni na svijetu, gdje su ravnice između planina duge i široke nekoliko stotina kilometara, neće biti mjesta da postavimo šatore. Nemoćno smo stajali u središtu tog kaosa od tisuća šatora, škripali cipelama po mnoštvu razbijenih boca, njušili izrazit miris mokraće koji se protezao kilometrima unaokolo i gledali poglede pune sažaljenja nad našom sudbinom od nedaleke skupine njemačkih trekera koji su između tibetskih nomada imali sreće postaviti šatore u tom smeću. Tako nam i treba kada dolazimo u zadnji čas.

Otišao sam u šator PSB-a, kineske policije kojoj sam se morao javiti, bar je tako pisalo u dozvoli, da mi odrede mjesto za logorovanje kojeg smo masno platili još u Lhasi. To nije mogao biti neki zaostali kutak, već površina kao nogometno igralište, jer smo imali dva velika kamiona, sedam džipova, četrdeset i dvoje ljudi s oko dvadesetak malih šatora i jednim velikim za kuhinju. Policajac se minutama češkao po glavi i onda gotovo strepeći da ćemo to odbiti, upitao, bi li nas smetalo da smo odvojeni od ove živosti i središta tibetanskih društvenih zbivanja i da kampiramo na praznoj livadi zajedno sa svećenicima. Srce mi je zaigralo od takve ponude, jer sam tjednima razmišljao kako se tamo ubaciti, ali da se molitelj slučajno ne bi predomislio, sa zabrinutim izrazom lica sam pristao: »... ako tako traži kineska vlast, nema nam druge.«

Koji sat kasnije smjestili smo se na travnjak uz rijeku Lha Chu iznad koje se nadvila najljepša strana Kailasa - njegova južna stijena, a nekoliko stotina metara od nas nalazio se na zemlju po-

Drveni stup Tarboche

foto: Darko Berljak

ložen Tarboche. To je tridesetak metara visok drveni stup koji se već stoljećima točno u podne za vrijeme punog Mjeseca u tibetanskom Četvrtom mjesecu posebnom tehnikom postavlja u ležište i podiže u okomicu. Težak je nekoliko tona, a dodatnu nevolju u težini i stabilnosti čine tisuće molitvenih zastavica koje su obješene na stotine metara duge konopce koje se na sve strane svijeta protežu s njegovog vrha. Kada se stup postavi, prema njegovom možebitnom otklonu od okomice i strane na koju je nagnut, svećenici reda Nygmapa proriču sudbinu Tibeta za sljedeću godinu. Cijelo popodne s tisućama hodočasnika motali smo se oko stupa, imali sreću naše molitvene zastavice postaviti na sam vrh pozlaćenog Tarbochea, a obišli smo obližnje mjesto Nebeskog pokopa - najsvetijeg groblja u Tibetu, gdje od pokojnika ne ostane ništa, jer njegove

Mjesto Nebeskog pokopa

foto: Darko Berljak

usitnjene dijelove pojedu ptice. Svaki od tibetskih hodočasnika želio je bar djelomično »umrijeti« na tom supersvetom mjestu, noktima ili iglama grebli su zubno meso, krv miješali s tsampom i time posipavali mjesto Nebeskog pokopa u nadi da će sutradan gladne ptice za doručak pojesti taj maleni dio njihovog tijela.

Prije mraka, svi ti ljudi morali su se vratiti u dva sata udaljeni Darchen, a mi smo imali povlasticu gledati kako svećenici pokraj Tarbochea u živopisnim obredima, mole cijelu noć očekujući da se iznad vrha Kailasa pojavi pun Mjesec. Ujutro je svanuo predivan sunčan dan, a još pred zoru počele su pristizati tisuće ljudi. Kako su dolazili, počeli su kružiti oko Tarbochea. Od osam sati ujutro posebno odabrani Tibetanci s velikim rašljama malo-pomalo podizali su veliki drveni stup. Svakim od tih zahvata Tarboche je pomaknut nekoliko centimetara uz istovremeni uzvik tisuća ljudi »Lha so, so!« (pozdrav bogovima).

Teško je riječima prenjeti ozračje tog prizora daleko u pustinji Tibeta, s veličanstvenom planinom u pozadini i desecima tisuća živopisno

odjevenih ljudi koji su se sve brže vrtili u krug oko šarenog stupa. Dodatak ugođaju bio je i nestvarni zvuk od mješanja njihovih krikova i uzvika, jeke i vjetra u toj uskoj dolini. Slika se ponekad gubila s nailaskom jakih pješčanih oluja, na nekoliko minuta prašina i oblaci potpuno su zatvarali vidik, da bi iza toga ponovo granulo sunce na tirkizno plavom nebu.

Oko jedanaest sati ujutro Tarboche je već bio postavljen pod kutem od 45 stupnjeva, vrhom usmjerenim točno u vrh svete planine Kailas. Stotine ljudi uhvatilo je duge i čvrste konopce privezane za stup, te ih je polako počelo zatezati. Jak vjetar zavijorio je bezbrojne molitvene zastavice, a buka tog snažnog lepršanja ponekad je nadjačala klicanje trideset tisuća ljudi. Napetost je dostigla vrhunac. Nekoliko minuta prije podneva, prizor kao da se zamrznuo. Ljudski krug oko stupa prestao je s vrtnjom i nastala je grobna tišina. I onda, bez ikakve najave ili zapovjedi, u samo nekoliko sekundi kao da ga podiže neka nezemaljska sila, Tarboche gotovo da je poletio i iz kosog položaja u kojem je stajao i zaustavio se u

čistoj okomici. Od istovremenog krika oduševljenja iz trideset tisuća grla, činilo se da nije zadržao samo Kailas već i cijela Himalaja na južnom obzoru. Nisam doživio mnogo takvih trenutaka u životu, ali Tibetanci oko mene to su još emotivnije doživjeli. Padali su ničice na sve strane oko stupa, sa suzama u očima i radošću na licima kakvo nisam nikada vidio. U izrazima vlastite sreće, jasno se vidjelo suosjećanje i sudjelovanje u zajedničkoj sreći svih koji se tu nalaze.

Naša skupina uključila se u nepregledno mnoštvo i krenula je na dug put oko planine. Do mraka smo prešli prvih 18 kilometara i na visini 4950 m postavili naše šatore. Tibetanci, naviknuti na takvu visinu, a i ne želeći se opterećivati s dodatnim teretom, krug oko planine prehodaju bez sna. U vedroj noći, pun Mjesec stvarao je vidljivost jednaku onoj za vrijeme malo oblačnijeg dana. Hodočasnici su neprekidno prolazili pokraj naših šatora, neki od njih stali su na sat ili dva, nešto pojeli i nastavljali dalje. Ujutro s prvim svjetlom, ponovo smo se priključili u kolonu kojoj kao da nije bilo kraja. Čekao nas je najteži dio puta, više od sedam stotina visinskih metara strmog uspona na sedlo Drolma La (5700 m). Malo koga smo prestigli na tom putu, a nas su preticale stotine i stotine ljudi. Generacijama prilagođeni životu na velikim visinama, pokraj nas su prolazili starci i djeca, a naši vršnjaci gotovo da su nas pretrčavali. No, svaki od njih pozdravljao je s tibetskim »Tashi Delek« i vidjevši nas kako teško dišemo, nudili se da nam pomognu nositi naprt-njače.

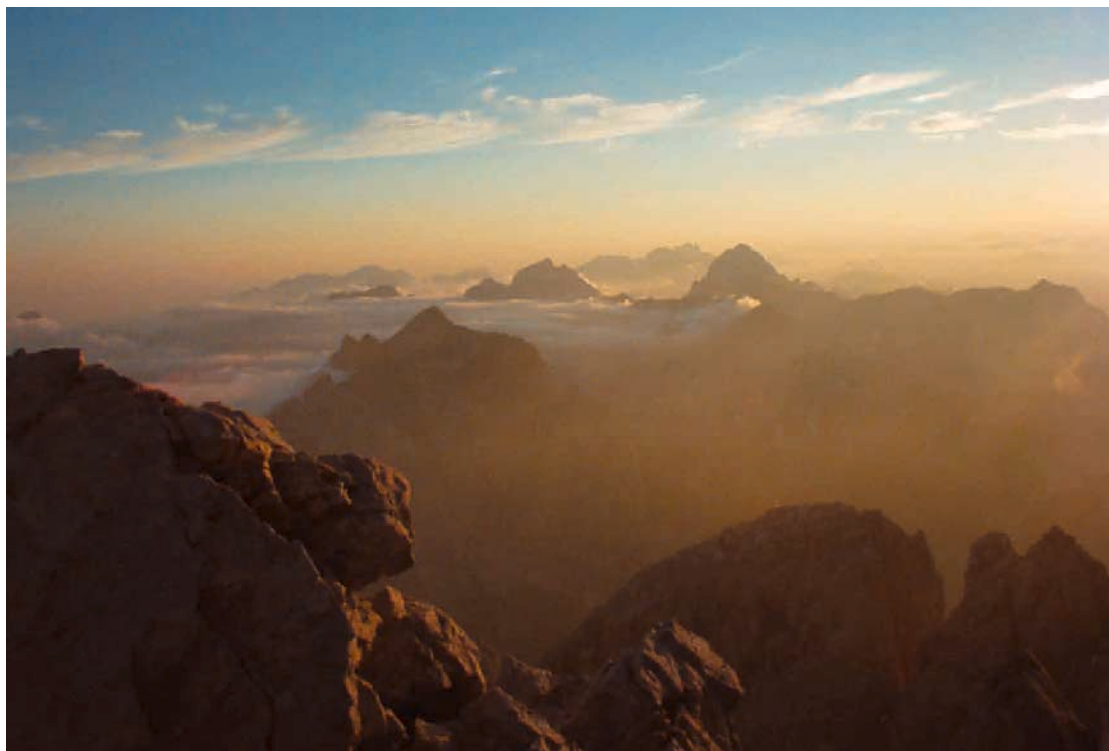
Na sedlu, najvišoj točki oko Kailasa, kada je bilo već potpuno izvjesno da će krug biti savladan, jer dalje je samo nizbrdo, prizori su bili vrlo slični onima kod Tarbochea. Cijeli prijevoj okićen je bezbrojnim molitvenim zastavicama i doista je teško opisati koliko su Tibetanci ushićeni i tim svetim mjestom. Bacali su se ničice čim su pristigli na sedlo, pjevali, međusobno se grlili i postavljali svoje molitvene zastavice. Satima bih mogao gledati to radosno mnoštvo, no čekao nas je još dalek put. Današnja dionica, osim velike visinske razlike imala je i preko 28 kilometara u dužinu. Bar toliko sam zamislio, da naša skupina može prijeći prije mraka i ostaviti posljednjih 8 kilometara za dvosatnu šetnju trećeg dana. Računica nije bila baš najpreciznija, jer

nakon dolaska prve deseterice na kraj te etape oko sedam sati navečer, ostalih devetnaestero dolazilo je u nepravilnim razmacima do tri sata u noći. Svih trideset tisuća Tibetanaca u međuvremenu nas je preteklo, a što se tiče onih dvjestotinjak stranaca ostali su daleko iza nas. Mnogi od njih su se ispod strmine Drolma La zbog loše prilagodbe na visinu okrenuli i otišli istim putem natrag do Darchena. Jedan od njih pretrpio je moždani edem i samo zahvaljujući našim liječnicima i »gamow« vreći je preživio, a Tibetanci su ga nakon toga odnijeli u dolinu.

Svi moji putnici, kao i oni koje sam i prije toga vodio oko Kailasa, prošli su taj put bez ikakvih zdravstvenih posljedica. No, ova skupina mogla se pohvaliti i nečim posebnim. Saga Dawa i obilazak Kailasa u godini Konja, vrijedi 13 puta više, a to je preduvjet da se smije krenuti na Unutrašnji, inače »tabu« krug, do same južne stijene Kailasa i velikog žlijeba koji spaja podnožje te planine sa samim vrhom, a zovu ga »Stube do Neba«. Čekala nas je nova pustolovina, koju do sada zbog dugotrajnih kineskih zabrana dolaska legalno nije mogao obići nijedan stranac.

Kailas je planina puna zagonetki*. Kao da je željela jednu od svojih tajni ostaviti za još neki novi posjet. Popodne su se oko nje skupili crni oblaci, nebo se zatvorilo i počeo je padati gust snijeg. Nije prestao cijelu noć, a pokrivač je ujutro bio visok oko pola metra. Koliko ga tek ima na planini? Jedina moguća odluka bila je, odmah kući, jer to je bio početak monsuna koji se nekako prebacio preko Himalaje. Nimalo jednostavno bilo je pitanje, hoće li naši džipovi dobiti utrku s vremenom. S kamionima ispred nas kao ralicama, krenuli smo iz Darchena prema tisuću kilometara dalekom Nepal. Moje dvadesetiprvo putovanje u taj dio svijeta blížilo se kraju, ali nimalo nisam sumnjao da je i posljednje.

* O samoj planini Kailas, putu do i oko nje, Darko Berljak pisao je 1996. u članku objavljenom u brojevima 9 i 10 »Hrvatskog planinara«. Ovaj članak dio je njegove nove knjige »Rastanak s nebom« koja izlazi iz tiska sljedeće godine. Nakon »Dodira neba« i »Ključeva neba«, »Rastanak s nebom« zaključit će njegovu tibetsku trilogiju.

Pogled s vrha Škrlatice

foto: Branko Balaško

SUTON NA ŠKRLATICI

BRANKO BALAŠKO, Stubičke Toplice

Već dulje vrijeme u meni je tinjala želja da prenoćim na nekom od alpskih vrhova. Prilika mi se pružila sredinom srpnja, kada je u vremenskoj prognozi bio najavljen dolazak toplog vremena. To je značilo da imam dva dana za ostvarenje te svoje želje.

Odredište je bila Škrlatica, jedan od najljepših alpskih vrhova. Zbog dugog pješaćenja i udaljenosti od planinarskih domova, taj se kraj manje posjećuje, ali zato pruža istinski užitek. Nema kilometarskih kolona kao na Triglavu, tek poneki istinski zaljubljenik u planine.

Već od Ljubljane otvarao se prekrasan vidik na alpske stijene. Oblaka nigdje na vidiku, osim naravno - na Škrlatici. No, to me nije zabrinulo, jer sam osjećao da smo i ona i ja spremni za ovaj susret.

U Vratima me dočekuje prva prometna nevolja. Gotovo je nemoguće doći do parkirališta kod Aljaževog doma, a mjesto za parkiranje je samo san. U tom kruženju i traženju, veselje pruža nenadan susret sa zagrebačkim planinarima i uzajamno tješjenje kako Zagreb i nije tako zagušen prometom. Oni također kreću prema Škrlatici, ali najkraćim putem preko Bivka IV na Rušju. No, to najkraće ne znači i kratko, jer put u jednom smjeru traje oko 6 sati. Na spomen mojih namjera, oni samo odmahuju rukom. Uz međusobno poželjenu sreću, započinjemo svaki svoju priču.

Na putu prema Kriškim podima prelazim nekoliko skupina slovenskih planinara svih uzrasta, a cijelo vrijeme prekrasan pogled na sjevernu triglavsku stjenu olakšava naporno penjanje po

suncu. Na 2501 metara visok Stenar stižem bez većih teškoća. Ugodna toplina i odmor s prekrasnim pogledom na susjedni balkon s Kredaricom i manje ohrabrujući pogled na drugu stranu, gdje oblaci i dalje skrivaju Škrlaticu.

Upisujem se u knjigu kao deveti planinar tog dana i započinjem sa silaskom, kad me iznenadi susret s mladom Slovenkom. U gorama često srećem usamljenike, no ovo je prvi put da susrećem ženu. Izmjenjujemo tek nekoliko riječi i nastavljamo svaki svojim smjerom.

Pogačnikov dom leži tu ispod mene i počinjem računanje. Još jedamput zbrajam zalihe hrane i vode i nastavljam dalje. Slijedi uspon na 2410 metara visok Križ, a zatim uspon na Dolkovu špicu. Na ovom dijelu puta, planinarske su oznake loše i treba biti oprezan, tim više jer se slike stalno mijenjaju u igri sunca i oblaka. Skupina austrijskih planinara koja se vraća sa Škrlatice, raspituje se o mojem putu. Ostavljam ih u uvjerenju da ću noćiti u Bivku IV.

Pogled s Dolkove špice (2591 m) gotovo je identičan onima do sada. Prekrasno čisto, vedro područje Triglava, nešto brzih oblaka oko mene i potpuno neproziran magleni zid prema Škrlatici, koja kao da se uporno skriva i prijeti. Krećem do Spodnje Dolkove špice. Na nekim dijelovima primoran sam koristiti užu. Brzi se oblaci izmjenjuju iznad mene i uvjeravam se da je to samo igra

Pogled prema vrhu

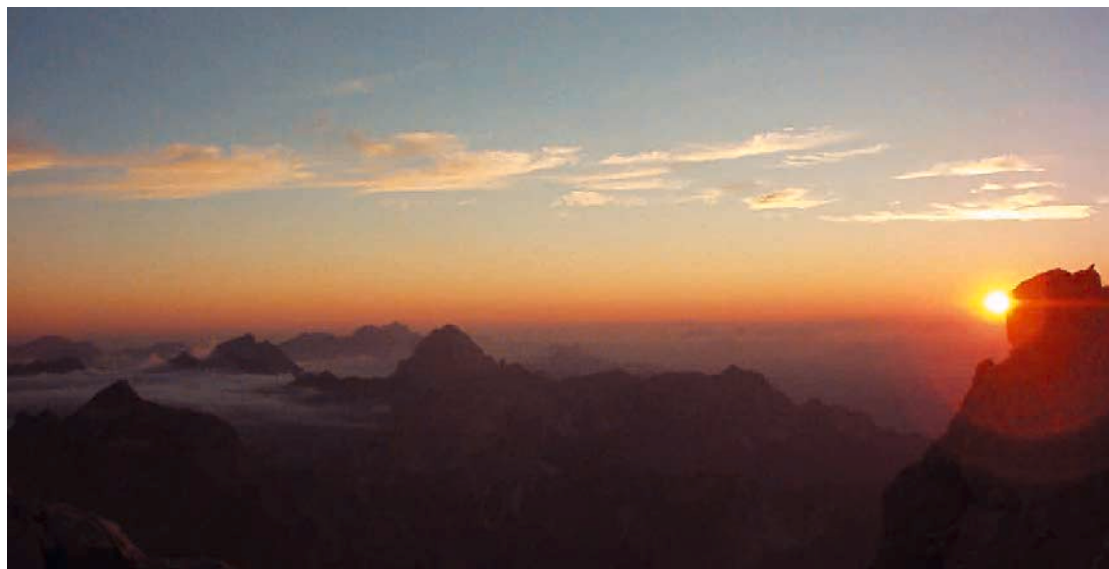
foto: Branko Balaško

prirode. Slijedi spuštanje niz poprilično razrovan sipar. Crvene rane svježe odlomljenih stijena ni malo ne ohrabruju. Izgleda da su proteklih dana gromovi ovdje imali vrhunsku predstavu. Sa zebnjom u srcu nadam se da će se noćas odmarati.

U podnožju Škrlatice u velikom prirodnom amfiteatru susret sa slovenskim parom:

- Vi ćete sigurno gore prespavati? - govori on umjesto pozdrava. Na moju potvrdu, samo ponavlja kako i on o tome mašta već godinama.

Umorne noge i sitan kameni tepih usporavaju penjanje. Treba dva-tri koraka da bi se prevalila duljina jednoga. Oni dosadni oblaci oko ove pla-

Zadnji odsjaj sunca nad alpskim vrhovima

foto: Branko Balaško

Triglav u jutarnjem suncu

foto: Branko Balaško

nine sad nestaju i preda mnom je osunčano kamenje. Umoran, iscrpljen od dugotrajnog hodanja samo sam sjeo ispod velikog križa. Trebalo je vremena da bih u ruksaku potražio ostatak hrane, no večera je brzo vratila tijelo u normalno stanje i mogao sam se prepustiti užitku.

Suton na Škrlatici je veličanstvena predstava. Obično promatramo sunce kako zalazi tamo negdje daleko na zapadu, a sada smo i planina i ja bili u tome. Alpski vrhunci i oblaci kroz koje se probijalo sunčevo svjetlo, stvarali su nadnaravnu sliku. Kako je sunce propadalo sve niže, oko mene su se izmjenljivale dugine boje. Svaki je trenutak bio poseban. Na trenutak sam plivao u morskom plavetnilu, trenutak u žutim poljima suncokreta, pa onda zelenilo zaljubljenih očiju, crvenilo snova, radost purpura... Olovka i papir kojima sam namjeravao upisati dojmove, ostali su netaknuti, jer bilo je nemoguće odvojiti pogled od te čarolije.

Ni zalaskom sunca igra prirode nije se prekinula, jer je veličanstvena svijetla lopta mjeseca obojila stjenje novim bojama. Baterijska svjetiljka te noći nije mi bila potrebna. Vreću za spa-

vanje prostro sam ispod križa u udubljenje, kako bih jutro sigurno dočekao na tom mjestu i kad su se na susjednom balkonu Kredarice ugasila svjetla planinarskog doma prepustio sam se snu ispod zvjezdanog pokrivača. Beskrajna tišina planine uzela me u svoje okrilje.

Probudilo me tek pro hladno javljanje dana. Samo sam se onako umotan u vreći naslonio na stjenu i ponovno prepustio još jednoj predstavi koju je sad izvodilo izlazeće sunce.

Na silasku susrećem prve penjače, koji su uspon započeli iz Bivka IV. Sa zanimanjem su svojim umornim pogledima gledali svjetlo u mojim očima. Do Aljaževog doma došao sam bez kapi vode, ako se ne računaju one znojne:

- Jedan Zlatorog i jotu, prosim! - vikao sam već s terase. U naprtnjači je ostala još jedna čokolada i puno, puno znojnih majica.

- Zar te nije bilo strah noćiti samom gore - pitaju me prijatelji. Čudno pitanje. Strah nije na planini. Njega nosimo u sebi. A u ostalom, bio sam doma. I sigurno ću ponovno.

DUŽ VELEBITA U DEVET DANA

Pustolovina u povodu Međunarodne godine planina

DAMIR BAJS, Zagreb

Kada su 11. prosinca prošle godine Ujedinjeni narodi proglasili 2002. godinu Međunarodnom godinom planina i kada je ta vijest došla do hrvatskih planinara, pomislio sam: to je prava prilika da u HPD-u »Željezničar« iz Zagreba napravimo nešto dostojno prigode te se na taj način pridružimo brojnim planinarima i akcijama širom svijeta.

Nije trebalo mnogo razmišljati da se dođe do prave ideje. Običi Velebit uzdužno, od Zavižana do Svetog brda, kad se već ne može dalje prema Tulovim gredama. Zamisao sam iznio Upravnom odboru Društva i ona je jednoglasno prihvaćena. No, od zamisli do ostvarenja bio je još dalek put; trebalo je sve brižno isplanirati, okupiti ljude koji ne samo da imaju volju i želju obići taj dug i zahtjevan put, već su i psihički i fizički dorasli tom poduhvatu.

Osnovni uvjet planiranja trase puta bila je opskrba vodom i mogućnost noćenja. Zato je i broj sudionika bio ograničen na 10-12. Dionice su isplanirane, a i provedene po sljedećem planu: pl. dom »Zavižan« - pl. kuća »Alan« (noćenje) - Šatorina - pl. kuća »Kugina kuća« (noć.) - Bačić

kuk - Ravni Dabar - Baške Oštarije i pl. dom »Prpa« (noć.) - pl. sklonište »Šugarska duliba« (noć.) - pl. sklonište »Tatekova koliba« na Stapu (noć.) - pl. sklonište »Zavrata« (noć.) - Veliko Rujno - pl. sklonište »Struge« (noć.) - Vaganski vrh - Sveto brdo - Vlaški Grad - pl. sklonište »Ivine vodice« (noć.) - Velika Paklenica - Starigrad Paklenica. Veći dio te trase podudara se s trasom Velebitskog planinarskog puta, što je i logično, jer su svi planovi ograničeni prethodno rečenim uvjetima, a alternativa je jedino noćenje u šatorima, što na svu težinu koju treba nositi (piće, hrana, odjeća, oprema i dr.) predstavlja gotovo nepremostivu zapreku.

Javilo se 15-ak ljudi i na prvom od niza sastanka utvrđena je trasa puta i datum obilaska. Od isplaniranog datuma nismo odstupali, što se pokazalo pravim pogotkom, jer nam se svih 9 dana posrećilo predivno vrijeme bez ijednog oblačka, a ipak ne previše vruće. Osobito su noći bile ugodno svježije.

U četvrtak 13. lipnja održali smo posljednji dogovor, kako nam ne bi promakao niti jedan detalj koji bi mogao ugroziti sam pohod i ljude.

Pred početak pustolovine
na terasi planinarskog
doma »Zavižan«

foto: Damir Bajs

Sljedeće jutro na put su krenuli: Dalibor Drlje, Bernard Margitić, Branka Lucarić, Gordana Debogović, Maja Pavišić, Tanja i Marko Franušić, Zvonko Filipović, Zvonimir Petranović i vođa puta Damir Bajs. Hrvatske željeznice izašle su nam ususret, te su nas svojim vozilima prevezle do planinarskog doma »Zavižan« (1594 m).

U samom domu, neposredno prije samog polaska sudionici su dobili žute majice s natpisom pohoda, dar Društva u znak sjećanja. Odmah po polasku, na trenutak zastajemo kraj kapelice da se pomolimo za dobro vrijeme, siguran korak i dobro zdravlje. Za daljnjih tridesetak minuta već smo na početku Premužičeve staze kojom ćemo hodati sljedećih dana.

Brzo stižemo do impozantnih stijena u Rožanskim kukovima. Onaj poznati zavoj, gdje se svi fotografiraju, i ovaj se put našao na našim filmovima. Čisti, goli, suri kamen, škrape, nadaleko poznato obilježje velebitskog krša: kakvi prizori! Nismo krili svoje oduševljenje. Staza je čas u unutrašnjosti, čas na primorskoj strani. Sve do Rossijevo sklonište okružuje nas inspirativni pejzaž, prirodna ljepota reljefa, šume i cvijeća. Jednostavno hodamo i uživamo. Rožanski kukovi toliko su lijepi da su mnogi od nas već prvoga dana »ispucali« čitav film. Neki planinari su prvi put ovdje i ne kriju svoje iznenađenje. Nisu ni sanjali da takvo što postoji ovdje kod nas, na Velebitu. Te njihove riječi osobito dobivaju na te-

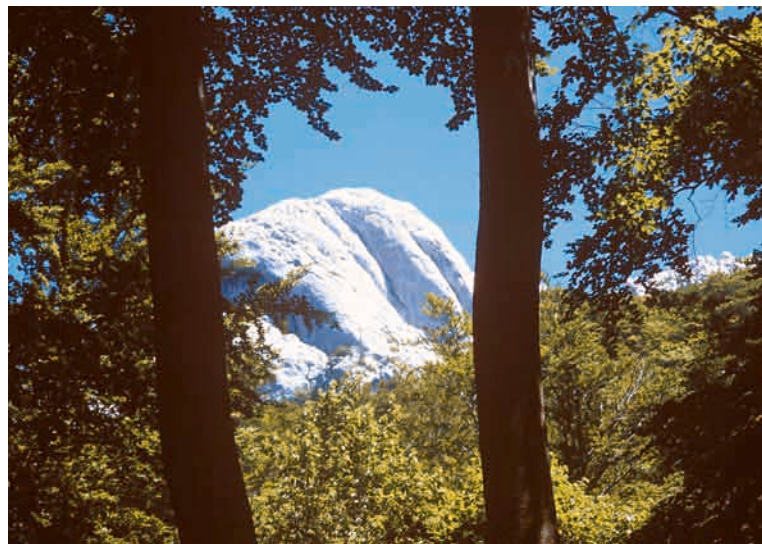
žini, jer su već prije posjetili američke nacionalne parkove, Visoke Tatre i mnoge druge zanimljive planine i krajeve.

Kad bismo pak birali područje s najljepšim vidicima, dionica od Alana do Ograđenice bila bi naš favorit. Rano ujutro, s prvim zrakama sunca ostavili smo Zečjak s lijeve strane da bi nam ubrzo zastao dah od pogleda na more i otoke Rab, Pag, Dugi otok. Dva sata prolazili smo tik ispod vrhova Visibabe, Kozjih vrata, Kurozeba, Ograđenika, a da sve bude ugodnije, put vodi kroz šumsku hladovinu. Na jednom od pogodnih mjesta, skinuli smo naše »kredence« od 20-ak kilograma, a Bernard se nešto ustrčao. Da, bila je to jedna od niza hedonističkih predstava! Najbolja kava s mlijekom s najljepšim »kinom«. Sve je bilo ispod nas, a mi smo guštali. Hvala, Berni!

Ispod Ograđenika, na Ograđenici, srećemo poznata lica, planinare iz Đakova koji nose materijal i alat za novo planinarsko sklonište. Tu je, ne samo kao moralna podrška, Dado Novak, predsjednik HPS-a. Obećali smo vratiti se ujesen i među prvima prespavati u novom skloništu.

Na vrhu Šatorine (1624 m) i poslije u silazu, pritišće nas podnevno sunce. Zalihe vode su pri kraju, ali imamo rješenje i za to: izvor Težakovac. Kako je hladna voda s tog izvora, a tek pivo što nas je rashlađeno čekalo na izvoru! Pitanje je samo čijih je to nekoliko boca ožujskog? Mi smo ih shvatili kao dobrodošlicu prijatelja iz gospićkog »Željezničara«, ali nismo doznali je li ono doista bilo namijenjeno nama. Nismo se usudili pitati, jer su kod »Kugine kuće« bili i šumski radnici, pa ne bi bilo zgodno ako je pivo bilo njihovo.

Dionicu od »Kugine kuće« do Baških Oštarija obilježavaju jedan uspon i jedan silazak. Pri usponu na Bačić kuk, nekima su pukle hlače, no nejasno je ostalo je li od straha ili od puzanja po vršnom dijelu. Naravno da nitko nije žalio truda da se popne na vrh, jer nagrada je bio poznati pogled na niz kukova

Bačić kuk

foto: Damir Bajs

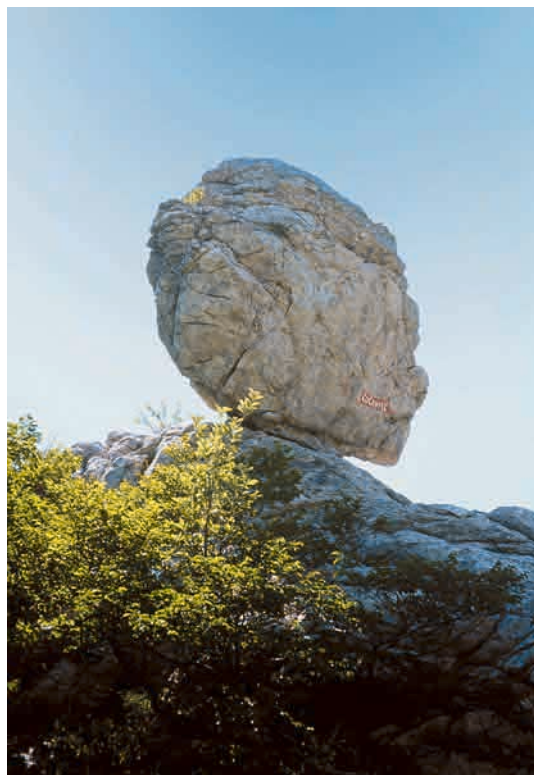
sve do Kize i Alaginca. Na putu prema Ravnom dabru (čitaj: Mili Prpiću) slikali smo velebitsku degeniju, ovog puta u svijetlo-sivom izdanju. Hodanje po suncu prilično nas izmara, baš kao i silazak u Ravni dabar, no znali smo da nas u domu čeka osvježanje. I nismo se prevarili! Pri tom ne mislim na hladno piće, već na svježinu doma, koja je bila zatamnjena i tako ugodna. Ugodno je i družiti se s domarem Milom Prpićem, koji je već »sanirao« svoju nogu, samo što zazire od lovačke puške kao vrag od tamjana.

Kraj trećeg dana dočekali smo kod Vlade Prpića, u njegovom planinarskom domu, ustvari u više bungalova, na Baškim Oštarijama. Tu je palo i pravo tuširanje. Kakvo olakšanje! Dočekao nas je ovdje i paket hrane koji smo prije puta poslali iz Zagreba, za drugi dio naše pustolovine. Time smo poštedjeli leđa 20-ak kilograma od Zavižana do Oštarija.

Četvrta dionica, od Baških Oštarija do Šugarske dulibe jedna je od najdužih i najnapornijih na VPP-u. Takav dojam se ponajviše stječe na putu kroz Ramino korito. To je čitav sklop malih vrtača, malih pragova, dubokih ponora, teško prohodnog terena i dubokih, svježih šuma bukve i graba. Gotovo je nedirnuta divljina, jer se zbog nepristupačnosti i nepostojanja šumskih cesta, šume ni ne sijeku. Sva sreća, jer se tako čuva ono iskonsko.

Prolaz kroz Ramino korito traje oko tri sata, a završava usponom kroz Pasji klanac. Kontejner u Šugarskoj dulibi učinio nam se na kraju dana kao najbolji hotel, a nikakav šampanjac ne bi mogao zamijeniti hladnu vodu s obližnjeg izvora.

Pojedini dijelovi puta na ovom dijelu Velebita slabo su označeni. To se ponajviše odnosi na stazu od Šugarske dulibe prema Jelovoj ruji, osobito na prvi dio, iako je to donekle razumljivo. Prolazi se rijetkom šumom i širokim travnatim pobočjem, pa je vrlo teško staviti markaciju na vidljivo mjesto. Možda bi bilo dobro razmisliti da se na ključna mjesta stave »zimске« markacije na stupovima. Prošli smo i pokraj bivšeg vojnog objekta na vrhu Panasu, nadamo se budućeg planinarskog, jer je to idealno mjesto i markantan vrh s prekrasnim vidicima ne samo na more već i na ličku stranu.

Čučavac na južnom Velebitu

foto: Damir Bajš

Jelova ruja još je jednom razočaranje. Zaista je šteta što takva kuća na dobrom mjestu za odmor propada. Planinarima bi bila itekako dragocjena, samo tko bi platio njezinu obnovu, pravo je pitanje. No, za razliku od Jelove ruje, Stap oduševljava pri svakom posjetu. Ne samo zbog ljupkog i toplog planinarskog skloništa, već i niza zanimljivih mjesta u okolici: Debelog kuka s neobičnom stijenom Čečula, Čučavca koji prkosi zakonu gravitacije, kapelici Sv. Antuna u stijeni koju su doradile vrijedne ljudske ruke (15' od skloništa) ili Stapine, oble stijene visoke stotinjak metara. Stapina mene podsjeća na polovinu ogromnog palca koja visi iz okolnog kamenog terena. Uspon na vrh Stapine moguć je jedino vještim alpinistima, no zapravo bi bilo grijeh uništavati tu prekrasnu stijenu zabijanjem klinova.

Možda najveće iznenađenje i najveću atrakciju na cijelom putu predstavlja obilazak kraškog labirinta Runjave glave, koji je obilježio i pojeđim dijelovima dao posebna imena (Plato noževa, Zmajev hrbat, Zlatna vrata, Žabac, i dr.) zadarski zaljubljenik Slavko Tomerlin - Tatek,

U Kamenj galeriji

foto: Damir Bajs

a sve zajedno nazvao Kamenom galerijom, što ona ustvari i jest. Gotovo je nemoguće opisati što se sve može vidjeti u sat vremena obilaska. Treba doći i pažljivo proći ovo čudo prirode.

Na putu do planinarskog skloništa »Zavrata« doživjeli smo još jedan poseban, topli ljudski

doživljaj. Naime, htjeli smo skratiti put i skrenuli s trase Velebitskog planinarskog puta u smjeru Ljubotića, gdje bi svega 10' od staze trebali otići lijevo u smjeru Zavrata. No, negdje smo pogriješili i završili u Medinom dolu, gdje nas je kao nenadane, ali dobrodošle goste primio domaćin Josip Njegovan. Pustio je sve poslove da bi nas nahranio odličnom domaćom slanim i sirom. Unatoč našem protivljenju, najmanje kilogram te delicije završilo je tamo gdje je bila praznina, u nama, a sve smo to zalili najboljim pićem - hladnom vodom. Zavrata nas je dočekala obiljem vode u dvije cisterne, pa nismo mogli odoljeti kratkom, ali potrebnom kupanju. Tko bi još mogao poželjeti više i to na krškom bezvodnom Velebitu!

Na pola puta od Zavrata do Struga je crkva Gospe od Rujna, oko koje se na Veliku Gospu, 15. kolovoza svake godine okupi mnogo hodočasnika. Tu smo pronašli duboki hlad pod velikom lipom i hladne vode s obližnje cisterne. Nekolicina je poželjela na časak skoknuti do Bojinca, zanemarili su vrućinu i priličan umor sakupljen u proteklih šest dana, pa je taj časak trajao gotovo četiri sata. Oni koji su ostali, nisu im to zamjerili, jer su čvrsto zaspali.

Pogled prema Stražbenici, raskrižju putova za Veliki Golić i Buljmu činio se daleko, no za cijelih sat vremena mi smo već bili na putu prema Buljmi. Taj dio staze što se drži južne padine Debelog brda i Tadine glave djeluje gotovo alpski.

Stapina

foto: Damir Bajs

Pogled s Velebita na Jadran i otoke

foto: Damir Bajs

Uska staza iznad koje je stjenovit strm teren, a ispod provalija duboka 600-900 metara, s prekrasnim vidicima na Veliku i Malu Paklenicu i udoline Suhu dragu, Pod planom kao i Brezime-njaču u svakog izaziva ushit. Pravi dojam o ljepoti i prostranosti dobiva se ipak tek s vidikovca na Buljmi, prijevoju između primorske i ličke strane Velebita, na visini 1400 metara.

Prije puta, u razmjeni iskustava među planinarima svi su govorili da ćemo se u planinarskom skloništu na Strugama dobro naspavati i odmoriti. I mi smo jedva čekali to prostrano i ugodno planinarsko odmorište, ali pogriješili smo termin dolaska, jer su baš tu noć puhovi imali »vojnu vježbu« i ništa ih nije moglo zaustaviti u jurnjavi po skloništu, našim krevetima, pa i po našim glavama, a ni u lopovluku, jer su ulazili u naše naprt-njače i častili se hranom. Nije pomoglo ni to što smo ih lupali metlom po glavi, polijevali vodom, galamili. Ukratko, spavanja i odmora bilo je samo sat-dva.

Rekli su nam da na putu od Struga pa sve do Svetog brda ne smijemo skretati s puta zbog opasnosti od mina. Nismo skretali, poučeni razgovorom s našim Jurom, koji nam je rekao da baš nisu pronađene sve mine što su ih postavili za vrijeme rata. Bilo kako bilo, nismo imali nikakvih teškoća i sigurno smo prošli taj dio puta. No, oprez je majka mudrosti i to treba poštivati.

Vaganski vrh (1757 m), najviši na Velebitu, počastio nas je odličnim vidicima na sve strane, žigom koji nije nestao kao na nekim vrhovima, ali smo se i sami počastili odnekud iskrsnulim

slasticama. Da mi je znati kako smo ih sačuvali do danas! To se zove karakter!

Na putu prema Svetom brdu (1751 m), zapravo najiščekivanijem vrhu zastali smo kraj ploče u spomen našeg člana, speleologa Ozrena Lukića-Luke koji je poginuo u četničkoj zasjedi i po kojem je prozvana Lukina jama, jedna od najdubljih na svijetu.

Konačno, osmog dana dočekasmo da se bez suvišnog tereta kojeg smo ostavili u podnožju uspemo na Sveto brdo. Ono nije samo lijepi vrh s odličnim vidikom već i svojevrsni simbol. Na vrhu je postavljen velik metalni križ, dar njemačkih inženjera. Uspomene na taj uspon imamo ne samo u fotografijama, već i u žigovima koje smo otisnuli na plosnate kamenčiće i koji će nas sjećati na ovaj pohod.

Od tada se zapravo samo spuštamo. Taj dan do Ivinih vodica, gdje smo konačno u miru prenoćili, a sutradan sve do Starigrada Paklenice. Koliko god se nama činilo da je vruće na Velebitu, što je paklenska vrućina upoznali smo tek na izlazu iz klanca Velike Paklenice. Više od 35 stupnjeva nije uspjelo rashladiti ni kupanje u moru, no uspjeli smo oprati i okrijepiti svoje umorne noge.

A da smo »cijepljeni« planinari, znali smo kad smo kupajući se u moru pogledali prema Velebitu i isti čas zaboravili sve teškoće, napore, muke, žuljeve, teške naprt-njače i obećali Velebitu da ćemo mu se uskoro vratiti.

Tako je i bilo.

PLANINE ZAPADNE BOSNE

fotografije: IVICA FUMIĆ, Zagreb

1	3	6
	4	
2	5	7

- Sl. 1: Kamešnica s Tušnice
 Sl. 2: Buško jezero s Kamešnice
 Sl. 3: Biokovsko zvonce na Tušnici
 Sl. 4: Pogled s Konja na masiv Kamešnice
 Sl. 5: Članovi HPD »Prpa« na Konju
 Sl. 6: Čvrsnica
 Sl. 7: Vran planina

POLA STOLJEĆA VICKOVOG STUPA NA MOSORU

RADOVAN KEČKEMET, Split

Dana 27. srpnja ove godine napunilo se 50 godina od izgradnje planinarskog skloništa »Vickov stup« na Mosoru. To je deseterokutna kula promjera 2 i visine 3 metra, sastavljena od čeličnih ploča i sapeta »sartjama« za okolne škrape da je vjetar ne odnese. U njoj može sjesti, i od nevremena se zakloniti, devet planinara. Podignuta je na mosorskom grebenu, iznad planinarskog doma »Umberto Girometta«, na visini od 1325 metara.

O njegovoj gradnji i entuzijazmu graditelja najbolje govori tekst koji su oni sami upisali na početku knjige posjetitelja, otvorene na dan otvaranja skloništa, a koja se danas čuva u PK »Split«:

»Jednog hladnog novembarskog dana mala grupa planinara na vrhu Mosora na vjetru u snijegu maštala je o toplom planinarskom skloništu, maštala, kombinirala, stvarala. Ta misao nije nam mira dala, vječno nas je proganjala, pa se evo i ostvarila. (...)

Na godišnjoj skupštini »Arsenala« (danas: Planinarski klub »Split«, op.a.) 16. XII. 1951. god. naša sekcija postavlja kao svoju novogodišnju obavezu sagraditi »VICKOV STUP« na vrhu Mosora. To je odjeknulo veselo u svačijim srcima i na izvještene oglase o tome kupe se i javljaju dobrovoljci. (...)

Tad je počela izgradnja stupa u brodogradilištu (Arsenal je, djelovao u sastavu tadašnjeg Radničkog sportskog društva »Brodosplit«, op.a.). Pribavlja se materijal, skupljaju se i koriste otpaci, krive se limovi, kroji se drvo, određuje se unutrašnjost, dok predlozi na bolje čuju se sve više. Zahvatila nas nervoza, uživali smo se u stup, rekoše nam: »udrio im stup u glavu«. Da! Toliko smo se uživali da je stup koštao samo četvrtinu, a one tri četvrtine doprinijete su u radu u mišicama. Ukupno preko 4.000 sati.

Pet subota i nedjelja dobrovoljne povorke vukle su materijal na vrh, po suncu i žegi, po kiši i mraku, u ranu zoru znali smo stići navrh i pre-

variti sunce. Po ovim škrapama, kuda ni mazga ne može vuklo se teške čelične ploče, cement, pržinu, vodu, željezo, drvo, boju, alat i ostalo. (...)»

Pored spomena tadašnjeg referenta planinarske sekcije »Arsenala«, Ante Grimanića, čovjeka vjerojatno najzaslužnijeg za nastanak skloništa, u knjizi slijedi spisak 37 zidara »koji su temelj uzidali«, četiri bravara »koji su stup izradili i montirali«, dva električara »koji su postavili gromobran«, jednog stolara »za sve drvene radnje«, jednog bojadisa (naknadno nadopisan!), jednog »umjetnika, za slike okolne panorame«, dva fotografa »koji su snimili momente rada« i četrdeset i osam »nosioca materijala, koji su na svojim leđima prenijeli materijal za gradnju«. Posebno je

zapisana šesteročlana »grupa gluhoonijemih«. Zabilježeno je i da su, među ostalima, u radu sudjelovali i jedan član PD »Zagreb« te dvanaest članova PD »Mosor«. Na svečanom otvaranju Vickovog stupa 27. srpnja 1952. skupilo se oko 200 planinara.

Mosor je za Splitskane sinonim planinarstva, a »Mosoraš« sinonim planinara, dok je Vickov stup već pedeset godina njihov omiljeni planinarski cilj: »Idemo na Vicka!«. Mosor predstavlja prvi izazov i prvi uspjeh svih splitskih planinara, a Vickov stup njihov prvi »pravi« planinarski cilj i pothvat. S Mosora i Vickovog stupa krenulo je splitsko i dalmatinsko, a njime i hrvatsko, planinarstvo dalje u svijet, sve do Himalaje i Mount Everesta. Vickov stup je neizbježan cilj i svih ostalih planinara kada se nađu na području srednje Dalmacije.

Njegov položaj imponira iz podnožja planine, a s njega se pruža upečatljiv pogled na srednjedalmatinske otoke, sve do Visa, Jabuke i Sv. Andrije, na greben Biokova do Sv. Ilije iznad Ploča, na greben Kozjaka, Boraje i dalje do Velebita, na Dinaru, kraška polja i naselja Dalma-

Prizori izgradnje iz albuma HPD »Mosor«, gore: razglednica Vickovog stupa

Unutar Vickovog stupa na njegov 50. rođendan

foto: Radovan Kečkemet

vedra. Pisac ovih redaka je, disciplinirano, ponio dva kompleta uložaka za čeonu svjetiljku, da svjetiljku na kraju ne bi ni stavio na čelo. Svijetla noć nam je omogućila biti u domu »Umberto Girometta« već nakon četrdesetak minuta, što je sasvim dobro i za »dnevni« rezultat. Tu smo probudili dežurnog GSS-ovca (i njemu je bilo draže da ga budimo radi čaja nego radi čega drugoga). Prema prognozi, noć je bila burna, pa smo se radije zadržali nešto duže u domu nego na grebenu. Dalje smo krenuli u dva sata da bi na vrhu (sada ipak nešto sporijim korakom) stigli oko četiri. Na grebenu nas

tinske zagore te na planine južne Bosne. Stoga njegova trajna popularnost ne čudi nikoga tko se bar jednom popeo do njega.

* * *

Planinarski klub »Split« koji je nastavio rad tadašnjeg Arsenala i koji danas brine o Vickovom stupu, odlučio je obilježiti ovaj vrijedan jubilej. Skromno, u skladu sa svojim mogućnostima.

Dogovoreno je da se u noći sa 26 na 27. srpnja 2002. pođe na noćni uspon na Vickov stup, a u suradnji s Filatelističkim društvom Split i Hrvatskom poštom izrađen je prigodan žig kojim su obilježavane sve pošiljke koje su tog dana poslane iz splitske pošte.

U petak, 26. srpnja, u 23 sata sakupilo nas se petnaestoro, a još troje priključilo se u Sitnom Gornjem. Mnogo manje nego na dan njegovog otvaranja, ali opet dobro. Imali smo sreće. Noć je bila treća nakon punog Mjeseca, a

je zaista dočekala orkanska bura, vrlo rijetka u ovo doba godine, pa je sva ponesena odjeća bila dobrodošla. Većina se ugurala u metalnu kućicu (bez naslanjanja leđima o hladni metal!) a ostali su se sklonili u zavjetrini okolnih škrapa.

Bura je hučila oko male metalne kućice. Imali smo dojam da se pod udarima bure trese ne samo ona, već i betonski pod pod njom. Netko je

U svitanje pred Vickovim stupom

foto: Radovan Kečkemet

u takvoj atmosferi poželio vreću za spavanje. Nakon »rane« marenje, naš predsjednik se osjetio ponukan podsjetiti nas na događaj od prije 50 godina kojega ovim usponom obilježavamo i ono što je ovo malo planinarsko sklonište značilo za sve kasnije generacije splitskih planinara, uključujući i one koje su se te noći skupile u njemu (one, jer najstarija sudionica ovog uspona ima sedamdeset i jednu godinu, a dvije najmlađe su studentice).

Oko pet sati, u sklonište je, kroz tri okrugla prozorčića, ušlo prvo jutarnje svjetlo s istoka, a kroz njih se, pod prvim plavkastim svjetlom, prostirao ljuti krš mosorskog grebena. I pod njim svjetla još usnulog Splita. Do tada nas je dvoje planinara, nažalost, već moralo napustiti: u sedam su već morali biti na poslu. Izlazak Sunca ipak

nismo dočekali, bura je bila prejaka za daljnje zadržavanje. Fotografirali smo se na izlasku iz skloništa (fotografije su neoštre jer fotograf na udarima bure nije uspejao smiriti ni sebe ni aparat!). Do tada je već potpuno svanulo pa smo krenuli natrag u dom na još čaja i ostatak marenje, a zatim dalje do Sitnog Gornjeg i autobusa koji nas je čekao.

Noćni uspon na Vickov stup bio je potpuni uspjeh. Oni koji po prvi put idu na takav pohod moraju se osloboditi straha od noći u planini (ili planine u noći, kako hoćete). Nakon toga ostaje jedino užitek! Tako intenzivan da i glasanje divljih svinja koje smo u jednom trenutku čuli iz prilične blizine, ne djeluje strašno.

Uspón nas se toliko dojmio da smo odlučili ponoviti ga već negdje u rujnu.

POLA STOLJEĆA »RATKOVOG SKLONIŠTA«

Poštovano uredništvo!

U dvobroju »Hrvatskog planinara« za srpanj i kolovoz na stranici 209 i 210 tiskan je članak »Pola stoljeća Ratkovog skloništa« dr. Šimunovića. Taj članak dobio sam na uvid dok je još bio u rukopisu, a bio je mnogo veći nego što je sada tiskan. Već tada sam autora upozorio da u njemu ima netočnosti, te da ih treba ispraviti. No, kao što vidim, ništa od toga. Molim Vas stoga da u sljedećem broju HP objavite ispravak:

1. Ratko Čapek poginuo je 1951. godine, a ne 1950., kako piše u članku. Dokaz tome je natpis na njegovom nadgrobnom spomeniku, kamenu donesenom iz Gorskog kotara, koji je smješten u grobnom polju 117 na Mirogoju (treći grob s desne strane).

2. Prvih graditelja Ratkovog skloništa bilo je 13, a ne 15, kao što piše u članku. Asistent na Ekonomskom fakultetu (geografija) Stevo Vojnović bio je vođa

puta samo u smislu ostvarenja povlaštene željezničke karte na fakultetsku objavu, a isto popodne (nakon fotografiranja) sa Matom Manceom otišao je na upoznavanje njemu nepoznatog Gorskog kotara. U članku Željka Cernića objavljenom u »Našim planinama« br. 11-12 godine 1952., na str. 335, nabrojeno je (po strukama) 13 osoba.

3. Na žalost, treća netočnost se odnosi na broj umrlih graditelja u proteklih 50 godina. Netočno je da su umrli samo tri člana prve skupine, nego četiri. Uz navedene, nema više ni Vlade Matza koji je kao prvi od svih, poginuo jedne Nove godine u Alpama.

Eto to su činjenice! Ne znam kako je moglo doći do pogrešaka u članku, ali radi, u krajnjoj liniji, povijesti planinarstva, treba ih ispraviti. Uz planinarski pozdrav, jedan od prvih 13 graditelja.

Branko Haraminčić

RUDOLF HELI (1937.-2002.)

Biti korisnim članom velike planinarske obitelji ne mora se uvijek mjeriti brojem izleta, osvojenih planinarskih obilaznica i vrhova ili brojem sati provedenih na izgradnji planinarskih kuća. Rudolf Heli nije pripadao toj vrsti članstva, iako je duhom pripadao planinarskom pokretu. Često je znao reći da mu je najveći pla-

ninarski pothvat uspon na Vidovu goru. Međutim, za požeško planinarstvo učinio je mnogo i bez osvajanja dalekih vrhova. Tako je 1999. godine, u nakladi HPD »Sokolovac«, objavio knjigu »Stoljeće požeškog planinarstva«. Riječ je o zborniku u kojem su tiskani članci, dokumenti, bibliografija, popis članova i fotografije o djelovanju društva u minulih sto godina. U predgovoru dr. Željko Poljak, između ostalog, je napisao: *»Knjizi koju Požežani objavljuju o svom radu, teško je naći premca po obujmu, kvaliteti i uloženom trudu. Ona je pravi spomenik planinarstvu i zajedno s »Hrvatskim planinarom«, svjedočanstvo je našeg planinarskog zajedništva i univerzalnosti planinarske misli.«*

Rudolf Heli zakratko napušta rodnu Požegu za vrijeme školovanja i liječenja u Zagrebu. Svoj radni vijek proveo je na poslovima djelatnika i rukovoditelja Državnog arhiva u Požegi. Minule dvije godine sređuje arhivsko gradivo Požeške biskupije. U vrijeme Domovinskog rata, hrabro odlazi na područje Pakraca i Lipika skrbeći o arhivskom gradivu i njegovoj zaštiti, dok mu sinovi ratuju za slobodu Hrvatske. Kao kul-

turni i javni djelatnik bio je pokretač mnogih društveno-korisnih projekata u Požeštini. Godinama surađuje s »Požeškim listom«, »Glasom Slavonije«, TV Zagreb, te mnogim časopisima. Posljednjih pet godina, svakodnevno mu u »Večernjem listu« izlazio prilog pod naslovom »Požega kroz povijest«.

Na komemoraciji koju su organizirali planinari prikazan je i filmski zapis s njegova nastupa u TV emisiji »Dobro jutro Hrvatska«, povodom izlaska knjige »Stoljeće požeškog planinarstva«. Pokopan je uza sve počasti 24. svibnja na požeškom groblju Sv. Elizabete.

Ivan Jakovina

FRANJO PUČAR (1919.-2002.)

Dana 19. lipnja 2002. umro je Franjo Pučar, dugogodišnji član PD »Zagreb-Matica«, koje je vrlo volio i aktivno sudjelovao u njegovom radu.

Budući da potječe iz okićkog kraja (rođen je u selu Repići 6. studenoga 1919.), cijeli je život s veseljem planinario, ali i aktivno radio u planinarstvu. Bio je član upravnog odbora svog društva i niz godina pročelnik Sekcije društvenih izleta. Vodio je i organizirao izlete diljem naše domovine i pritom zdušno brinuo o svim sudionicima izleta. Svojim humorom i smislom za pjesmu nastojao je uljepšati trenutke provedene u prirodi. Mnogo je svog slobodnog vremena posvetio planinarskom domu na Puntijarki, pa se je s ostalim članovima društva založio da dom ponovo prosperira,

što je uz mnogo truda i uspjelo. Potpomagao je organizaciju Planinarskog puta »Velebno« i Goranskog planinarskog puta, projekte koje su dovršili mlađi članovi društva.

Na početku Domovinskog rata, na sastancima Sekcije društvenih izleta broj planinara te vrlo velike i aktivne sekcije drastično se smanjio zbog čestih uzbuna. I tu je Franjo Pučar opet sakupio planinare oko sebe, ulijevao im hrabrost i nakon kraćeg vremena nastavljeno je sa sastancima kao i prije. Organizirao je domjenke u sekciji, na kojima su se planinari prisjećali interesantnih izleta, pročitao bi se nešto iz planinarske

povijesti, neki su planinari recitirali svoje pjesme, a neki su ispričali zabavne zgode sa izleta.

Bio je vrlo human čovjek s mnogo razumijevanja za svakoga, dok je on sam bio vrlo skroman a sebe nije želio isticati. Za svoj rad od PS Zagreba, HPS i PD »Zagreb-Matica« primio je brojna priznanja: 1987. srebrni, a 1995. zlatni znak HPS, 1988. priznanje PSZ, dok mu je njegovo društvo dodijelilo 8 priznanja.

Na vječni počinak ispraćen je 21. lipnja 2002. u nazočnosti brojnih planinarskih prijatelja.

Alan Čaplar

MALI KOSI SMJER U JUŽNOJ STIJENI GLAVE NAD BOLOM (VIDOVA GORA)

Pristup: S asfaltne ceste Bol - Supetar, otprilike 1 km od posljednjih kuća starog Bola, na zavoju gdje se prema Vidovoj gori otvara lijepa dolina i gdje se od ceste odvaja markirani put za Vidovu goru, krenuti za markacijom. Uz dolinu djelomično obraslu borovom šumom, putem koji većinom vodi desnom padinom doline, do mjesta nasuprot istaknutoj glavi s izrazitim južnom stijenom koja nadvisuje dolinu i izdvaja se iz glavnog grebena Vidove gore. Odvojiti se od markiranog puta i prijeći udolinu na drugu stranu te po siparima i obraslim točilima i preko nekoliko skokova gore i lijevo u podnožje stijene do mjesta odakle se ulijevo uzdiže strma široka polica (rampa) pod prevjesima.

Ulaz: u podnožju kose police, u lijevom dijelu stijene.

Opis: po kosoj širokoj polici strmo lijevo gore jednu dužinu do njenog kraja u proširenju pod prevjesima (osig.). Odatle priječnica lijevo i malo gore oko 20 m, na rub stijene (prestanak penjačkih teškoća), i dalje desno gore cca 60 m bez teškoća po grebenskom rubu stijene do vrha glave.

Silaz: Sa širokog vrha nastaviti u smjeru glavnog grebena Vidove gore po širokom obraslom terenu držeći se ruba stijene (s desna) malo se spuštajući do platoa glavnog grebena. Dalje desno kroz rijetku borovu šumu i kamene čistine, preko nekoliko suhozido-

va, bez puta, držeći se ruba glavnog grebena oko 500 m do neizrazitog prijevoja na koji izlazi markirani put iz Bola (koji smo napustili u pristupu). Po njemu dolje u serpentinama nekad dobro održavane ceste za mule, u dolinu po kojoj se pristupilo pod stijenu i natrag do ceste (cca 40 min).

Ocjena: II. Vrijeme penjanja: 20 min do ruba stijene i još 10 min grebenskim rubom stijene do vrha.

Prvi penjali Borislav Aleraj i Vladimir Mesarić 31. ožujka 2002.

Borislav Aleraj

USPJEH KAMPANJE »EKO VELEBIT S.O.S.«

S izuzetnim zadovoljstvom HPD »Zagreb-Matica« obavješćuje ljubitelje Velebita da je talijanski tvorničar »Fassa Bortolo« S.p.A. odustao od namjere gradnje tvornice žbuke i cementa u Lukovom Šugarju i drugim mogućim lokacijama u Parku prirode Velebit. HINA u vijestima od 30. srpnja 2002. prenosi izjavu dr. Vladimira Tkalčića, zastupnika »Fasse« u Hrvatskoj kako lokacija vojnog objekta u Lukovu Šugarju, zbog statusa zaštićenog prirodnog područja, više nije predmet interesa talijanskog investitora.

U dva mjeseca volonterskog djelovanja planinari su pokazali veliku snagu i nepokolebljivost u očuvanju planinske prirode. HPD »Zagreb-Matica« se zahvaljuje brojnim pojedincima, organizacijama i ustanovama na pruženoj pomoći i iskazanoj podršci. Izdvojiti valja potpisivanje peticije u Opatiji 13.-14. srpnja u organizaciji PD »Orljak« i Povjerenstva za zaštitu prirode Učke i Čićarije. Radio Opatija i Radio Rijeka cijelu su subotu obavješćivali građane o mjestima štanđova za potpisivanje peticije, promovirajući ujedno značaj i potrebu zaštite najljepše hrvatske planine. U Zadru je 20. srpnja u organizaciji PD »Paklenica« održan trosatni Open air rock koncert »Za Velebit bez cementare«, a zadarski planinari su akciju nastavili prikupljanjem potpisa i cijeli idući tjedan na Kalelargi. Aktivisti Zeleno-plave opcije HPS izuzetno su aktivno djelovali i na području Šibenika i Splita.

Značajnu podršku kampanji iskazao je i Hrvatski planinarski savez kada je na sjednici Izvršnog odbora pod zasebnom točkom 1. srpnja 2002. izražena potpora i otvorenost za suradnju. Kampanju je poduprla i Hrvatska turistička zajednica svojim dopisom kojim se »protivi nerazumnom lociranju industrijskog postrojenja u izuzetno vrijednom i međunarodno priznatom parku prirode, te eksploataciji kamena« te izražava nadu »da će zagovornici gradnje spomenutih objekata, struka, javnost i mjerodavna državna tijela sagledati na vrijeme i shvatiti da bi to bila nedopustiva devastacija jednog od najljepših Parkova, odnosno da bi ugrozili zaštićenu prirodu Velebita.« Potporu kampanji su iskazali i predstavnici Hrvatskog prirodoslovnog društva, Hrvatskog ekološkog društva, Instituta »Ruđer

Bošković«, Ureda Svjetske banke u Zagrebu, Komisije za zaštitu prirode HPS, Agronomskog fakulteta, Šumarskog fakulteta, udruga BIOS, Zadarski zeleni itd. Istaknuti treba i očitovanje o izmjeni zakona o PP »Velebit« koje je 4. lipnja Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja uputilo Vladi: »Temeljem Zakona o rudarstvu, zabranjuje se eksploatacija mineralnih sirovina u zaštićenim područjima. Prostorni plan Ličko-senjske županije nije predvidio takvu vrstu objekta, odnosno takvo korištenje prostora. Prostorni plan posebnih obilježja za Park prirode Velebit ne može biti liberalniji u smislu zaštite tog područja od županijskog prostornog plana. Isto tako ne može svaki prijedlog izgradnje industrijskih objekata mijenjati od Hrvatskog sabora donesen Zakon o proglašenju parka prirode. Stav je MZOPU da se bez stručno utemeljenih argumenata ne mijenjaju granice. Velebit je jedino područje u Hrvatskoj koje je UNESCO 1978. godine proglasio, zbog izuzetnih prirodnih vrijednosti, rezervatom biosfere. Sukladno tome, smatramo da bi izgradnja jednog takvog industrijskog postrojenja, koji bi neminovno narušilo pejzažne vrijednosti najljepšeg dijela podvelebitskog kanala, predstavljala derogiranje međunarodnog priznanja. U tijeku je provedba »KEC« projekta, temeljem kojeg će Svjetska banka donirati 5,07 milijuna dolara. Projekt se temelji na biološkoj i krajobraznoj očuvanosti Velebita, te je upitno isplati li se izgradnjom takvog industrijskog postrojenja ugroziti provedbu projekta Svjetske banke. S poštovanjem, ministar Božo Kovačević«

U sjećanju ljubitelja Velebita ostat će kao preseadan zahtjev za promjenom granica PP »Velebit« na predviđenom mjestu gradnje, te pritisak načelnika općine Karlobag na mještane Lukova Šugarja da će pristankom na otvaranje kamenoloma, biti riješeno pitanje vodovoda u tom dijelu Podgorja. Također, vrijedi zabilježiti i »Fassinu« izjavu kako im nije jasno zašto su Hrvati digli toliku galamu zbog nekakve puste planine Citat: »...Ne razumijemo što želite zaštititi, kada je to gotovo pustinja...«. Na radost štovatelja Velebita, »pustinja« je ostala sačuvana u svoj svojoj izvornosti i ljepoti.

Edo Hadžiselimović

DUBROVINKINJA MIRJANA KARAMAN

Hrvatsku samostalnost možda ni jedno drugo društvo u Hrvatskoj nije tako skupo platilo kao HPD »Dubrovnik«. Ne samo da su se planinari iz toga grada našli nakon rata u teškoj prometnoj izolaciji, nego su izgubili svoju matičnu planinu Orjen i lijepi planinarski dom na njoj, koji je sada s druge strane granice.

Obnovu i ponovni procvat planinarstva u tom gradu treba zahvaliti ponajviše članici društva Mirjani Karaman, koja se istaknula u najtežim danima obnove. Organizirala je i vodila mnogobrojne izlete diljem Hrvatske i BiH, vodila sedmodnevne pohode po Velebitu, Gorskom kotaru i nacionalnim parkovima, uspostavila srdačne odnose s planinarskim društvima u Hrvatskoj i BiH, potaknula Tradicionalni uspon na Sniježnicu, Memorijalni pohod od Strinčijere do Bosanke i ekološku stazu Obod - Stražišće. Njezino je društvo ponovno dobilo društvene prostorije u Dubrovniku i opremljeno je računalnom opremom radi veza s planinarskim svijetom. Kao posebno priznanje treba smatrati što joj je povjereno organiziranje Dana dalmatinskih planinara u Kuni koji je lani 12. i 13. svibnja oduševio stotine gostiju izbliza i izdaleka. No možda je najteži zadatak bio ponovno doći do planinarske kuće.

Izabrana je planina Sniježnica u zaleđu Dubrovnika. U planinskom selu Kuni Konavoskoj najprije je unajmila seosku kuću koja je preuređena za planinarske potrebe. Zatim se prihvatila napuštene škole u istom selu radi adaptacije u planinarsku kuću. Godinama je bila glavna pokretačka snaga dubrovačkog planinarstva i gotovo je neshvatljivo kako je uspjela pokrenuti tolike vrijedne suradnike i u teškim ekonomskim prilikama osigurati brojne donacije bez kojih ne bi bilo ni današnje planinarske kuće »Pavlić« u Kuni, ni opreme u njoj, ni nezaboravnih članskih pohoda diljem

Hrvatske. Vjerojatno joj to uspijeva zahvaljujući komunikativnosti, srdačnosti i otvorenosti.

Mirjana Karaman je rođena 19. lipnja 1950. u Opuzenu, završila je srednju arhitektonsku školu, a u Dubrovniku živi od 1971. godine, gdje je zaposlena u Zavodu za prostorno uređenje Županije dubrovačko-neretvanske kao urbanist suradnik. Član je HPD Dubrovnik od 1977. godine, član upravnog odbora od 1986., od 1997. je dopredsjednica, a od 1999. predsjednica. Ljubav za prirodu stekla je još kao izviđač, zatim kao gljivar, a na planinarskim izletima njezina je misao vodilja »Ne ići planinom zatvorenih očiju«. Na taj je način obišla većinu planina u bivšoj državi od

Triglava do Prokletija, mnoge obilaznice i planinarske manifestacije kao što su Pohod sto žena na Triglav, Igmanski marš, Mostarski marš, Sutjeska, Sloboda itd. Najviše je posjećivala Orjen, gdje je organizirala gljivarske vikende i angažirala se na izradi arhitektonskih projekata za adaptaciju starog i izgradnju novog planinarskog doma.

Za razliku od mnogih drugih planinara, koji i za najmanji doprinos očekuju priznanja i kojekakve značke priznanja - i dobivaju ih - Mirjani je, izgleda, najvažnije da uradi nešto korisno za druge. Živjet će naše planinarstvo dok god je takvih planinara i planinarki!

prof. dr. Željko Poljak

HPS DODJELIO DONACIJE ZA PLANINARSKKE KUĆE

Na 24. sjednici Izvršnog odbora HPS 1. srpnja 2002. jednoglasno je donesena odluka o dodjeli sredstava za obnovu planinarskih kuća. Gospodarska komisija HPS je, prema raspisanom Natječaju za dodjelu sredstava (novčanih i donatorskih) za planinarske kuće, razmatrala 23 primljene molbe. Članovi Komisije i osobno su obišli neke od tih kuća, tražili dodatne podatke ili pojedine dokumente, te su se odluke donosile prema kriterijima natječaja te uvažavanja ranijih odluka HPS-ovih tijela o toj problematici. Pri dodjeli drvenih kućica uvažavala su se i klimatska obilježja predviđenih lokaliteta u smislu čim duže iskoristivosti. Molbe za dodjelu novčanih sredstava podijeljene su u skupine onih za izgradnju, proširenje, adaptaciju i hitnu zaštitu zbog sprječavanja daljnjih šteta (popravak krovova). Raspoloživa sredstva bila su približno jednaka toj posljednjoj kategoriji i jednoglasno je utvrđeno kako zaštita kuća ima prioritet. Stav je Gospodarske komisije i Izvršnog odbora da u sljedećim natječajima, nakon zaštite treba financirati adaptaciju, pa proširenja, a novu gradnju tek nakon što se sanira sve navedeno.

Drvene kućice iz donacije HT-a dodjeljene su: PD »Knezgrad« Lovran (veća), HPD »Sv. Mihovil« Šibenik (veća), PD »Stubaki« Stubičke Toplice (veća i manja). Navedena planinarska društva, dužna su o svom trošku transportirati te kućice iz skladišta u Zagrebu na predložene lokacije, te ih tamo postaviti, urediti i staviti u funkciju do kraja ove godine. **Tipsko metalno sklonište**, jer takvo najbolje odgovara predloženom lokalitetu dodjeljeno je HPD »Paklenica« iz Zadra, a isporuka će biti obavljena kada se dovrši izrada u tvrtki »Merix« (krajem ili početkom sljedeće godine). **Novčana sredstva za popravak krovova** dodjeljena su upravljačima već postojećih objekta: PDS »Velebit«, Zagreb (6.000 kn), PD »Kamenjak«, Rijeka (11.600 kn), PŠK »Trešnjevka-Monter«, Zagreb (17.140 kn), HPD »Ravna Gora«, Varaždin (8.000 kn) te HPD »Bilogora« (37.930 kn). Ta društva dužna su pribaviti račun za potrebni materijal u gore navedenim iznosima i dostaviti ga u HPS na plaćanje. Također, obvezna su osigurati ostala sredstva potrebna za predloženi popravak, preuzeti materijal, te se pismeno utvrditi da će taj popravak biti obavljen do kraja ove godine.

Uz odluku o dodjeli budućih planinarskih kuća i novčanih sredstava, Izvršni odbor izrazio je priznanje i pohvalu pročelniku Gospodarske komisije Luki Adamoviću i svim članovima ne samo na uloženoj trudu oko natječaja, već i drugim poslovima koje u posljednje dvije godine ta komisija kvalitetno obavlja.

Darko Berljak

SOVSKO JEZERO - PJESNIČKA INSPIRACIJA I POZORNICA

Poznato je da planinare krase ustrajnost i strpljivost. To se odnosi i na članove PD »Dilj gora« iz Slavanskog Broda, organizatore 8. susreta pjesnika-planinara na Sovskom jezeru. I ove godine, 2. lipnja, na ostatku Panonskog mora, u slikovitom pejzažu najniže slavonske planine, okupili su se planinari, a među njima pjesnici iz Varaždina, Daruvara, Požege, Feričanaca, Pleternice, Osijeka, Slavanskog Broda, te skupina učenika Osnovne škole »Blaž Tadijanović« iz Podvinja. Nastupilo je više od 20 autora.

Ovogodišnju priredbu otvorila je Blanka Sabolić-Körmendy, predsjednica PD »Dilj gora«, a zatim je pročitana pjesma Dragutina Tadijanovića »Večer nad gradom«. I sam Tadijanović je u mladosti dolazio na jezero, posvetivši mu jednu pjesmu, čiji stih je uklesan na ploči postavljenoj na zgradu koji nosi njegovo ime. Od požeških planinara svoje radove su čitali: Lana Derkač, Nada Bonić, Blanka Hrabar, Tomislav Čmelar, Milan Kaučić, Željko Muljević i Ivan Jakovina. Od njih, četvero imaju objavljene zbirke pjesama, a Lana Derkač je i članica Društva hrvatskih književnika.

Okupljeni su mogli kupiti zbirku pjesama s prošlogodišnjeg Susreta planinara-pjesnika, tiskanu pod naslovom »Sovini hukovi«, te pjesničke zbirke u nakladi Vijeća mladih grada Požege.

Ivan Jakovina

HRVATSKA HIMALAJSKA ALPINISTIČKA EKSPEDICIJA »DHAULAGIRI VII«

Dana 15. travnja na put je krenula Hrvatska himalajska alpinistička ekspedicija »Dhaulagiri VII«. Cilj je bio uspeti se na 7246 metara visok vrh u području Dhaulagiri Himala. Nakon višednevnih logističkih i administrativnih priprema pošli smo 20. travnja autobusom u Beni, selo udaljeno 280 km zapadno Kathmandua, a odatle osmodnevnom hodnjom do Osnovnog logora na 4400 m.

Nakon dana odmora prva skupina (Kamenjarin, Frleta, Vikić) s jednim Šerpom postavlja Logor 1 na 5200 m, a drugi dan i Logor 2 na 5800 m. Druga skupina (Škalamera, Račić, Regent) s drugim Šerpom nakon noćenja u Logoru 2 postavlja 150 m fiksnog užeta u jednom strmom žlijebu. Slijedio je povratak u Osnovni logor i odmor. U to vrijeme Šerpe premještaju jedan šator s Logora 2 na pogodnije mjesto za »juriš«, na 6000 m. Prva skupina, sada bez Vikića (Kamenjarin i Frleta) i jedan Šerpa iz Logora 2 ulaze u šestometarsku ledenu padinu (6000 - 6600 m) s namjerom da Logor 3 postave na 6600 m, u njemu prenoće i slijedeći dan krenu na vrh. Isto je planirala i druga skupina (Škalamera, Račić, Prebeg) dan poslije, te nakon njih i treća (Vikić, Regent i jedan Šerpa).

Ta ledena padinu ima nagib 60% te ju je bilo teško penjati, a sve je išlo i sporo jer su se fiksna užeta morala stalno postavljati. Prva skupina ukopala je Logor 3 na samoj padini i drugo jutro krenula dalje. Kako je nakon ispenjanih 450 m potrošena sva fiksna užad, dogovaramo da pokušaju alpskim stilom, a ako ne uspiju da krenu dolje. Skupina 2 željela je nastaviti gdje su oni stali, ali je i ona morala odustati zbog saznanja da je zbog nedostatka materijala nemoguće sići, pogotovo u slučaju i najmanje nezgode. Dosegnuta je visina od oko 6500 metara. Očekivala se je samo snježna padina i u planu je bilo potrošiti maksimalno 400 m fiksnog užeta, no potrošeno je 650 metara. Zbog zatopljenja u Himalaji, s padina je skliznuo snijeg i ostao je star zelen i crn led.

Nakon nekoliko dana odmora krenuli smo put Benija, a Šerpe su pričekali nizinske nosače i za nekoliko dana krenuli za nama. Nakon dvodnevnog zadržavanja u Pokhari vratili smo se u Kathmandu te nakon sređivanja opreme u skladištu HPS-a 28. svibnja odletjeli zrakoplovom za Beč, pa u Ljubljani i dalje svojim kućama.

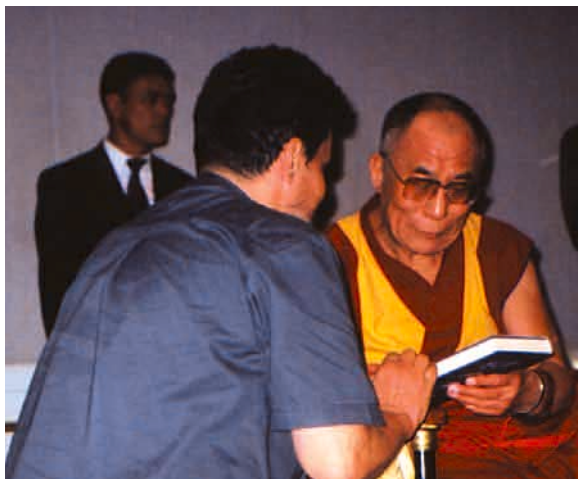
Članovi ekspedicije bili su: Hrvoje Kamenjarin, (Split); Alan Račić (Poreč), Danijel Frleta (Rijeka), Iris Prebeg (Rijeka), Zehriad Vikić (Delnice), Saša Regent (Rijeka), Milan Holjevac, fotograf i manager (Lovran), Darko Berljak, savjetnik (Zagreb) i Matko Škalamera, vođa ekspedicije (Rijeka).

Ekspediciju valja ocijeniti uspješnom, iako zbog objektivnih razloga nismo uspjeli doseći vrh. U svakom slučaju, Hrvatska u ovom trenutku može računati s novom generacijom mladih penjača koja je formirana u zadnjih nekoliko godina i koja može krenuti na uspone nižih osamtisućnjaka.

Matko Škalamera

»KLJUČEVI NEBA« ZA DALAJ LAMU

Za vrijeme svog posjeta Hrvatskoj, Njegova svetost Dalaj Lama na audijenciji u hotelu »Sheraton« u Zagrebu od Darka Berljaka primio je knjigu »Ključevi neba«. Razlog takvom daru je činjenica da su »Ključevi neba« jedina knjiga o Tibetu koju je napisao neki hrvatski autor, a u njoj se osim opisa hrvatskih alpinističkih ekspedicija koje su se popele na sva tri osamtisućnjaka u Tibetu (Mt. Everest, Cho Oyu i Shisha Pangmu), govori o povijesti te zemlje, današnjem životu na najvišoj visoravni na svijetu, ali i o tibetanskom budizmu i sudbini samog Dalaj Lame. Prije njegovog predavanja 8. srpnja u Domu sportova na kojem se okupilo više od 7000 ljudi oko sat vremena na dva velika platna

Darko Berljak uručuje knjigu »Ključevi neba« Dalaj Lami

prikazivani su dijapozitivi s Tibeta koje je na svojim putovanjima snimio Darko Berljak. Njemu je pak sljedećeg dana na odlasku iz zagrebačke zračne luke Dalaj Lama poklonio svoju knjigu s posvetom »Etika za novi milenij«.

PREDSJEDNIK NMA U HRVATSKOJ

Predsjednik Nepalskog planinarskog saveza (NMA) Tashi Jangbu Sherpa boravio je u Hrvatskoj od 7. do 17. srpnja ove godine. Nakon posjeta Zagrebu gdje se zadržao dva dana i posjetio Dom HPS u

Kozarčevoj ulici, nekoliko dana je boravio u Splitu, te u Umagu. Susreo se s mnogim planinarima, većinom onima koje poznaje s hrvatskih ekspedicija u Himalaju. Ovo je prvi puta da je Hrvatsku posjetio u funkciji predsjednika tog u UIAA vrlo uvaženog planinarskog saveza, iako je u Hrvatskoj već boravio 1989. i 1997. kao vlasnik »Everest Trekkinga Ltd«, agencije koja već više od petnaest godina pruža neprocjenjivu pomoć svim našim alpinističkim ekspedicijama od Ama Dablama 1986. do ovogodišnjeg Dhaulagirija VII.

Darko Berljak

SPASIMO KUBUS!

Na prijevoju Stara vrata nadomak Baških Oštarija, na visini od 927 metara, nalazi se znamenit kameni spomenik zvan Kubus. Taj je spomenik 1846. dao izgraditi poznati graditelj cesta iz onog doba, Josip Kajetan Knežić u spomen na dovršenje ceste Karlobag - Gospić. Svojim smještajem na povišenom vidikovcu, Kubus ne samo da privlači na tisuće posjetitelja godišnje, već i simbolizira ovaj prostor. U narodu je još poznat i po imenu »ura«, koji je dobio zbog sunčanog sata koji je tu stajao.

Kocka stranica 127 centimetara postavljena je na četiri kamene kugle promjera 31 centimetar. Nažalost, dvije od njih su se već raspale, treća je

Kugla pod Kubusom

foto: Vlado Prpić

također oštećena, dok je samo jedna kugla potpuno dobra. Najveća opasnost je zaleđena voda u, sada već opasno raširenim, pukotinama spomenutih kugli.

Sa cestovnog prijevoja do samoga Kubusa vode 32 stube, koje su također u lošem stanju. Za zaštitu samoga spomenika, bitno bi bilo zamijeniti noseće kugle. Njihovu izradu obećala je snositi općina Karlobag, na čijem se prostoru nalazi ovaj spomenik.

Kako općina nije u mogućnosti obaviti njegovu kompletnu sanaciju, Sekcija za očuvanje kulturne baštine HPD »Prpa« poziva planinare da sudjeluju u spašavanju ovog jedinstvenog spomenika. Velebit kao park prirode sa svoja dva nacionalna parka, sam je po sebi spomenik prirode, a očuvanje njegove prirodne, ali i kulturne baštine bio bi skroman, ali značajan doprinos njegovoj veličini i ljepoti.

Vlado Prpić

Prilazne stube također su u lošem stanju

foto: Vlado Prpić

ODRŽAN MEMORIJALNI SKUP »IVICA PLAZONIĆ«

Prošle su tri godine otkako je predsjednik PD »Malačka - Donja Kaštela« Ivica Plazonić sklopio oči na svome posljednjem planinarskom usponu. Dogodilo se to 17. srpnja 1999. u Parku prirode Blidinje, na pola puta između Masne Luke i Pločnog (2228 m), najvišeg vrha Čvrsnice. Povodom toga tužnog događaja PD »Malačka«, u suradnji s planinarskim društvima iz BiH organizira svake godine u to vrijeme, memorijalni skup planinara njemu u spomen.

Tako je bilo i ove godine. Na istom mjestu, u proširenom sastavu i s istim ciljem. Plan je bio: logorovanje u Masnoj Luci, druženje, prisjećanje na tužne, lijepe i nezaboravne trenutke te uspon na Veliki Vilić (2116 m) preko skijališta Kosovca i Malog Vilića (1988 m). Nakon odavanja počasti kod spomen ploče Ivici Plazoniću, održana je misa u crkvi Sv. Ilije pod vodstvom fra Petra Krasića.

Drugi dan ovogodišnjeg skupa, prilikom povratka s Velikog Vilića preko čvrsničke visoravni, planina je pokazala svoje čudi. Preljep pregled okolnih vrhova, na sjeveru Vranica i Raduša, na istoku Prenj, na jugu Čabulja i zapadu Vran, odjednom su pokvarili oblaci koji su uz grmljavinu, istresli svoje kao lješnjak velike suze na nas. Začas se svaka stazica, svaka udolina ispunila ledom i potekli su bezbrojni potoci. Led nas je šibao nemilosrdno oko sat vremena tako da smo morali potražiti sklonište i utočište ispod rijetke i niske klekovine bora. I tom prilikom uza svu muku i teškoće, Miljenko Bošnjak, predsjednik HPD »Prenj 1933« iz Mostara, našao je riječi utjehe i humora, kazavši, da nas to pokojni Ivica uz suradnju Boga želi malo rashladiti jer zna da su u Dalmaciji nesnosne vrućine. Vrativši se u logor, mokri i

promrzli, zatekli smo promoćene šatore i opremu jer je i ondje bilo nevrijeme. Tad nam je fra Petar Krasić pružio pomoć i utočište da se nakon 11 sati pješčenja okrijepimo i odmorimo.

Sudjelovalo je oko 150 planinara iz 9 društava: PD »Malačka-Donja Kaštela, HPD »Kamenar« i HPD »Sv. Mihovil« iz Šibenika, HPD »Dubrovnik«, HPD »Kamešnica« Otok, PD »Kuk« Novi Travnik, HPD »Prenj 1933« Mostar, PD »Kiseljak« i UP »Raduša« Uskoplje.

Željko Jurić

Na Velikom Viliću

foto: Željko Jurić

NA BODLOVAČU STAZOM VRIJESKA, KADULJE I SMILJA

HPD »Kamenar« iz Šibenika obilježilo je 6. srpnja dvadesetu obljetnicu prvog uspona na brdo Debeljak i vrh Bodlovaču (167 m). Svečanost je započela u 17 sati okupljanjem pedesetak sudionika u Stublju, pitoresknom naselju uz Prokljansko jezero, 7 km udaljenom od Šibenika. Nakon kupanja u jezeru, krenulo se na Bodlovaču, stazom »vrijeska, kadulje i smilja«.

Debeljak je brdašce koje dominira nad jezerom i ovim krajem. S njega se pružaju prekrasni vidici na naselja u podnožju, Prokljansko jezero i tok Krke, Lozovac, Prominu i Trtar, otoke šibenskog arhipelaga, te Dinaru i Velebit.

S planinarima su na vrh stigli i turisti koji ljetuju u Stublju, vikendaši, slučajni kupaci i mještani. Na vrhu su obnovljene uspomene na suradnju s nekadašnjom Planinarskom sekcijom »13. maja« iz Zagreba, zaslužnom za popularizaciju Debeljaka, evidentiranje u upisnu knjigu u kojoj je već upisano preko tisuću posjetitelja iz zemlje i inozemstva. Najmlađi sudionici uspona dobili su prigodne poklone.

Svečanost je nastavljena boćarskim natjecanjem,

Uz spomen ploču Ivici Plazoniću

foto: Željko Jurić

Sudionici uspona na Debeljak

foto: Ante Juras

zajedničkom večerom, druženjem, pjesmom i plesom sve do ranih jutarnjih sati.

Potrebno se na kraju zahvaliti Žarku Miliću, koji je najzaslužniji za uspješnu organizaciju proslave, te obiteljima Milić i Čačić. Svi su sudionici proslave dobili za uspomenu ukusno uređenu brošuricu u koju su otisnuli žig vrha i prigodni žig.

Ante Juras

OBILJEŽENA 20. OBLJETNICA HPD »GRADINA« IZ KONJŠČINE

Kod lovačkog doma Sušobreg u Konjščini 9. lipnja HPD »Gradina« Konjščina obilježila je 20. obljetnicu postojanja kao domaćin 2. susreta planinara Krapinsko-zagorske županije i 45. sleta planinara ZPP-a.

Uz goste iz tridesetak planinarskih društava od Malog Lošinja do Slavonije, susret su srdačno pozdravili načelnik Općine Konjščina Milivoj Čukelj, dopredsjednik HPS-a Vladimir Novak, predstavnik PS Varaždinske županije Milan Turkalj, predsjednik PS Krapinsko-zagorske županije Filip Majić, tajnik Međudruštvenog savjeta ZPP-a Cvjetko Šošćarić, predstavnik PSZ Željko Gobec te predstavnici drugih udruga. Vladimir Novak podijelio je visoka priznanja HPS zaslužnim članovima »Gradine«. Šestoro članova primilo brončani, po troje srebrni i zlatni znak, a dugogodišnjem tajniku Alojzu Kranjcu uručena je plaketa HPS.

U uvodnom govoru predsjednik Darko Domišljanović iznio je da je Društvo nesebičnim angažmanom nekolicine entuzijasta osnovano 14. ožujka 1982. godine, upravo u lovačkom domu »Sušobreg«. Do trenutka osnivanja, planinari iz Konjščine djelovali su kao sekcija PD »Milengrad« iz Budinščine. Za simbol Društva uzeta je ruševina starog grada grofova Konjskih. Broj članova varirao je od 160 do 360. Od 1984. godine društvo vodi brigu o planinarskom putu »Konjščina - Ivanščica«. Članovi društva pohodili su i osvajali planinske vrhove diljem Lijepe naše, ali i

sve veće vrhove u susjednoj Sloveniji, Olimp u Grčkoj, Dolomite, Mont Blanc, Grossglockner itd.

Jednoglasnom odlukom Planinarskog saveza Krapinsko-zagorske županije, organizacija ovogodišnjeg susreta planinara Krapinsko-zagorske županije dodijeljena je HPD »Gradina« Konjščina, te je ovom prigodom predsjednik Filip Majić podijelio priznanja PS KŽŽ.

Ovaj susret ujedno je bio i 45. slet planinara ZPP-a. Slet se trebao održati tjedan dana prije na Lipi na Medvednici, ali je zbog organizacionih poteškoća odlučeno da se on održi u okviru proslave 20-te obljetnice HPD »Gradina«. Tajnik Međudruštvenog savjeta ZPP-a Cvjetko Šošćarić predao je prelazni pehar HPD »Blagus« iz Blaguše kao najboljoj članici ZPP-a u 2001. godini.

Sportske igre kod Konjščine

foto: Darko Domišljanović

Iako je bilo najavljeno loše vrijeme, nekoliko kapljica kiše nije omelo dolazak više od 500 gostiju niti poremetilo sportska natjecanja u šest disciplina (potezanje užeta, pikado, bacanje kamena s ramena, trčanje u vreći, nošenje loptice i skok u dalj). Za glazbeni ugođaj bili su zaduženi »Zagorski mušketiri«, među kojima su neki »mušketiri« ujedno i aktivni planinari.

Ovim događajem HPD »Gradina« iz Konjščine još je jednom dokazala koliko Hrvatsko zagorje i Zagorci njeguju tradiciju, sudjeluju u razvoju i popularizaciji planinarstva, te koliko pažnje polažu na očuvanje prirode, prirodnih ljepota i uopće, svega lijepoga kako u Zagorju, tako i diljem cijele Lijepe Naše.

mr. Darko Domišljanović

U Hajdovoj hiži

foto: Mirta Mataija

DELNIČANI U HAJDOVOJ HIŽI

Obilježavajući dan svojega grada i u povodu Međunarodne godinu planina, HPD »Petehovac« iz Delnica podarilo je svojim građanima jedinstvenu priliku da posjete Hajdovu hižu, najveću i najljepšu goransku špilju. Zbog strmog i teškog prilaza špilji stazu su tom prilikom užetima osiguravali članovi GSS HPS iz Delnica. Koristeći baterijske svjetiljke, a uz stručno vođenje Ivice Šnajdara špilju je razgledalo 30-ak planinara i građana Delnica. Svi posjetitelji ove podzemne ljepote bili su oduševljeni njezinom veličinom i ljepotom špiljskih ukrasa. U poslijepodnevnom satima svi sudionici ovog nadasve zanimljivog izleta, bili su kod obližnje šumarske kuće zvane »Gospodska bajta« počašćeni grahom s rebarcima. Uz dobro raspoloženje, druženje je potrajalo do večernjih sati, a održan je i turnir u boćanju gdje je pobjednička ekipa »Bajac« zasluženo primila prigodan poklon.

Zoran Majnarić

»KAMENAROVA« OPĆA PLANINARSKA ŠKOLA

U HPD »Kamenar« uspješno je završila još jedna Opća planinarska škola. Škola je trajala od 14. travnja do 9. lipnja. Shodno nastavnom planu i programu predavanja su organizirana jednom tjedno, a vježbe vikendom u planini, najčešće na Kozjaku i Trtru. Za predavače i instruktore izabrani su stručni planinarski kadrovi iz Šibenika i Splita, a organizacija je povjerena vodstvu Škole u sastavu: Višnja Vranković, voditeljica škole, Zdravko Antolković-Bambus, zamjenik voditelja i Milan Sunko, koordinator škole.

Od ukupno 29 prijavljenih polaznika diplome o uspješno završenoj školi dobili su Boško Antunac, Branko Božak, Marko Božajić, Višnja Crevar, Zdenka Dukić, Jasna Gladović, Katica Juričev, Milka Juričev, Ratko Juričev, Katica Jurković, Karla Kovač, Neven Kursar, Igor Lokas, Ana Lazović, Damir Maksimović, Radmila Maksimović, Željko Mikulandra, Ante Modrić, Paško Ninić, Željka Ninić i Nikola Erceg. Čestitamo!

Ante Juras

PLANINARSKA ŠKOLA U HPD »MOSOR«

U vremenu od 7. veljače do 14. travnja 2002. HPD »Mosor« provelo je svoju opću planinarsku školu. Škola je izvedena prema programu školovanja kadrova HPS; teorijska predavanja održavala su se u prostorijama HPD »Mosor« i Stanice GSS Split uz prikazivanje dijapozitiva i filmova, a praktične vježbe održane su na Mosoru, Kozjaku, Omiškoj Dinari, Biokovu i u Velikoj Paklenici. U radu škole sudjelovali su iskusni predavači i instruktori iz HPD »Mosor«, a školu je uspješno vodio Ante Bigava.

Nakon provjere znanja, diplome su uručene na prigodnoj svečanosti dvadesetorici polaznika koji su uspješno završili školu. To su: Zoran Barišić, Mate Bešlić, Matko Bilas, Anita Brajković, Damir Debak, Ranko Gašparović, Marino Goleš, Dunja Grubišić, Marija Kero, Zvonimir Kujundžić, Ante Majić, Petar Perić, Petra Ponoš, Boris Sučić, Ivana Šamija, Zrinka Šegvić, Hrvoje Tokić, Srđan Uljević, Meri Vuljan i Antonela Zlatar.

Goran Gabrić

Lapis Plus d.o.o.
ZASTUPNIK Pro-luX
ZA RH BiH i SLO

Compact dalekozori

Monokulari

ZOOM dalekozori

Panoramski dalekozori

Kompasi

Alu. bat. lampe

BESPLATNI PROSPEKTI 01/4677015
www.lapis-plus.hr

Nehajska 61, Zagreb
t/f 01/363 88 40 • e: vmd@vmd.hr

AVIO KARTE ZA VAŠE EKSPEDICIJE

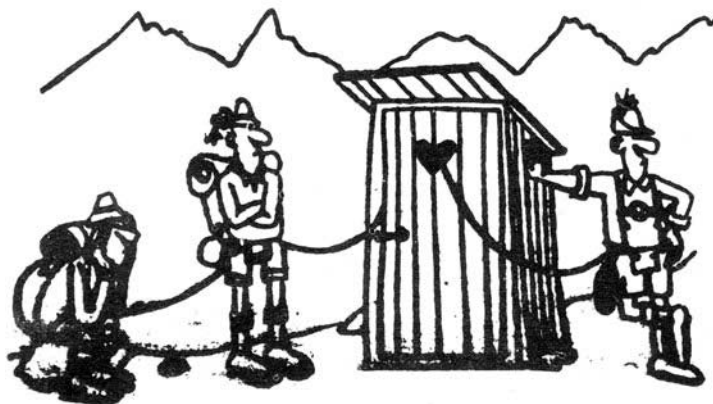
Organiziramo za vas

KILIMANJARO - 5985m	16.-27. rujna
ALPINISTIČKI TEČAJ	rujan/listopad 2003
ACONCAGUA - 6969m	siječanj 2003
PEAK LENJIN - 7125m	kolovoz 2003

Za detaljne programe

nazovite, pišite, navratite... ili
posjetite www.vmd.hr

Organizator putovanja i vodič:
VLADIMIR MESARIĆ DADO
instruktor alpinizma, instruktor Gorske službe
spašavanja i gorski vodič s međunarodnom licencom

Stijena Kleka i planinarski dom »Klek«, foto: Igor Schenner

PANTONE®
COLORS

CHROMOS^{dd} **CHROMOS**
Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska Printing Ink Factory Samobor - Croatia

TIKKA

light

DISTRIBUTER ZA HRVATSKU: »HIMALAYA SPORT« d.o.o.
Vrazova 8c, 42000 Varaždin, Tel./fax: 042/313-701
e-mail: himalaya-sport@email.hinet.hr